

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÍRODOVEDECKÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: afa2fb68-7862-49ff-8bca-a325e801b4e6

ANALÝZA PRÍJMOVÝCH NEROVNOSTÍ PODĽA NACE
NA SLOVENSKU V ROKU 2009

Bakalárska práca

Študijný program: Geografia v administratíve

Študijný odbor: 4.1.35 Geografia

Školiace pracovisko: Katedra humánnej geografie a demogeografie

Školiteľ: Mgr. Michaela Madzinová

Bratislava 2011

Mária Burzová

Univerzita Komenského v Bratislave
Prírodovedecká fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Mária Burzová
Študijný program: geografia v administratíve (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: 4.1.35. geografia
Typ záverečnej práce: bakalárska
Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov : Analýza príjmových nerovností podľa NACE na Slovensku v roku 2009

Literatúra : MICHÁLEK, A. 2007. Regionálne mzdové nerovnosti na Slovensku. In Geografický časopis. ISSN 0016-7193, 2007, roč.59, č.2, s.181-207.
MICHNIAK, D. 2005. Niektoré priestorové aspekty dochádzky za prácou na Slovensku v roku 2001 na úrovni okresov. In Geografický časopis. ISSN 0016-7193, 2005, roč. 57, č.3, s. 207-227
RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2003. Teória a politika zamestnanosti. Bratislava : EKONÓM, 2003. s.181. ISBN 80-225-1757-7. Štatistický úrad SR - interné údaje

Cieľ : Študentka by mala preštudovať geografickú, sociologickú a ekonomickú literatúru zameranú na problematiku zamestnanosti, rodových nerovností, jednotlivých ekonomických odvetví a ekonomickej činnosti, zaoberať sa rozličnými možnosťami zamestnanosti v jednotlivých bývalých okresoch SR a vybrať si vhodné indikátory (finančné zabezpečenie, platové podmienky) na posúdenie hĺbky a rozsahu deprivácie z tohto hľadiska vo vybraných ekonomických činnostiach podľa NACE na Slovensku v roku 2009. Na základe platových podmienok v jednotlivých odvetviach ekonomickej činnosti sa pokúsime zistiť, ktoré ekonomické činnosti sa nachádzajú resp. sú najviac náchylné na chudobu v ktorých regiónoch SR, pokúsime sa zistiť najpreferovanejšie ekonomické činnosti v jednotlivých regiónoch a na základe gender ich porovnať. Úlohou študentky bude zozbierať potrebné štatistické dáta, a odbornú literatúru z danej oblasti. Pri kvantitatívnom výskume budú využívané oficiálne dostupné štatistické dáta, využité by mali byť aj cenové relácie jednotlivých regiónov. Získané poznatky budú dokumentované štatistickými databázami, grafmi a kartograficky.

Kľúčové slová : nezamestnanosť, ekonomická činnosť, NACE, gender

Vedúci : Mgr. Michaela Madzinová
Katedra : PriF.KHGD - Katedra humánnej geografie a demogeografie
PriF vedúci katedry : prof. RNDr. Pavol Korec, CSc.

Dátum zadania: 11.10.2010

Dátum schválenia: 11.05.2011

prof. RNDr. Pavol Korec, CSc.
vedúci katedry

Univerzita Komenského v Bratislave
Prírodovedecká fakulta

.....
š student

.....
Maduza

vedúci práce

Dátum potvrdenia finálnej verzie práce, súhlas s jej odovzdaním (vrátane spôsobu sprístupnenia)

.....
Maduza

vedúci práce

Prehlásenie

Čestne prehlasujem, že som predloženú bakalársku prácu spracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry a ďalších informačných zdrojov.

V Bratislave 23.5.2011

.....

podpis autora práce

ABSTRAKT

BURZOVÁ, Mária: Analýza príjmových nerovností podľa NACE na Slovensku v roku 2009. [Bakalárska práca].

Univerzita Komenského v Bratislave. Prírodovedecká fakulta; Katedra humánnej geografie a demogeografie. Školiteľ: Mgr. Michaela Madzinová. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár. Bratislava: PRIFUK, 2011. 60 strán.

Táto bakalárska práca poukazuje na príjmové nerovnosti fyzických osôb v hospodárstve Slovenskej republiky zobrazené v priestore.

Práca je zložená z troch hlavných častí. Prvá teoretická časť sa zameriava na vysvetlenie pojmov zamestnanosť, vývoj zamestnanosti, na mzdy ako odmenu za prácu a spôsoby jej vyplácania. Taktiež poukazuje na príjmové nerovnosti – predovšetkým na nerovnosti v mzdách, ktoré tvoria podstatnú zložku príjmu ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Záver prvej časti popisuje nerovnosti v odmeňovaní mužov a žien, ktoré je na Slovensku stále výrazné. Druhá časť práce je venovaná samotnej klasifikácii SK NACE Rev.2, ktorá sa stala medzinárodne používanou klasifikáciou v rámci krajín EÚ a náhradou štatistickej klasifikácie OKEČ. V tretej praktickej časti sú spracované štatistické údaje poskytnuté ŠÚ SR pre jednotlivé ekonomické činnosti hospodárstva. Údaje sú skúmané na dvoch úrovniach - na úrovni Slovenska ako celku a na úrovni menších regiónov, okresov (NUTS 4) a následne hľadanie možných príčin príjmových nerovností.

Kľúčové slová: priemerná mzda, ekonomická činnosť, SK NACE, zamestnanosť, gender

ABSTRACT

BURZOVÁ, Mária: Analysis of income differences by NACE in Slovakia in 2009. (Bachelor thesis).

Comenius University in Bratislava. Faculty of Natural Sciences; Department of Human Geography and Demogeography. Supervisor: Mgr. Michaela Madzinová. Qualification degree: Bachelor. Bratislava: PRIFUK, 2011. 60 pages.

This bachelor thesis points to differences in income of physical persons in Slovak economy presented in territorial basis.

The work is divided into three main parts. First part, theoretical, is focusing on explanation of the terms employment and employment development, on the wage as reward for the labour and the ways of its pay out. It also points out the income disproportions – predominately the disproportions in wages, which represent substantial part of the income of economically active population. The end of the first part describes the disproportion in remuneration of men and women, which is still significant in Slovakia. Second part is devoted to classification SK NACE Rev. 2 that became an internationally used classification in EU countries and that replaced the statistical classification OKEČ. In the third part the statistical data for the individual economic activities from the Statistical Office SR is processed. The data is tested on two levels – on national level and on regional level, districts (NUTS 4) and subsequently the possible reasons for disproportion in income are being searched for.

Key words: average wages, economic activity, SK NACE, employment, gender

OBSAH

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ A TABULIEK.....	8
ZOZNAM SKRATIEK	10
ÚVOD.....	11
1 ZHODNOTENIE LITERATÚRY, CIEĽ A METODIKA PRÁCE	12
1.1 Zhodnotenie literatúry	12
1.2 Cieľ a metodika práce	13
2 ZAMESTNANOSŤ, MZDY, PRÍJMOVÉ NEROVNOSTI	14
2.1 Zamestnanosť a mzdy	14
2.2 Príjmové nerovnosti.....	20
2.2.1 Rodové mzdové nerovnosti.....	22
2.2.2 Meranie príjmových nerovností.....	25
3 KLASIFIKÁCIA EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ NACE	27
3.1 Čo je NACE?	27
3.2 Kódové delenie SK NACE.....	28
3.3 Rozdiel medzi OKEČ a SK NACE	30
4 ANALÝZA PRÍJMOVÝCH NEROVNOSTÍ PODĽA SK NACE.....	32
4.1 Príjmové nerovnosti na Slovensku	32
4.1.1 Vývoj zamestnanosti v ekonomických činnostiach	32
4.1.2 Zamestnanosť podľa ekonomických činností v roku 2009	33
4.1.3 Priemerné mzdy podľa ekonomických činností v roku 2009.....	34
4.2 Príjmové nerovnosti v okresoch Slovenka.....	36
5 ZÁVER.....	55
6 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	57

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ A TABULIEK

Zoznam tabuliek:

Tabuľka 1: Vývoj minimálnej mzdy a priemernej mzdy v rokoch 1991-2010 na Slovensku

Tabuľka 2: Rozdelenie klasifikácií ekonomických činností podľa sekcií

Zoznam grafov:

Graf 1: Hrubá mzda v SR v rokoch 1996-2007 podľa výšky dosiahnutého vzdelania

Graf 2: Vývoj zamestnanosti v odvetviach ekonomických činností na Slovensku v rokoch 2000 – 2010

Graf 3: Podiel pracujúcich n Slovensku v odvetviach ekonomických činností v roku 2009

Graf 4: Priemerná nominálna mesačná mzda na Slovensku podľa ekonomických činností v roku 2009

Zoznam máp:

Mapa 1: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach economickej činnosti poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (2009)

Mapa 2: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach economickej činnosti priemysel spolu (2009)

Mapa 3: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach economickej činnosti stavebníctvo (2009)

Mapa 4: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach economickej činnosti veľkoobchod a maloobchod (2009)

Mapa 5: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach economickej činnosti doprava a skladovanie (2009)

Mapa 6: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach economickej činnosti ubytovacie a stravovacie služby (2009)

Mapa 7: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach economickej činnosti informácie a komunikácie (2009)

Mapa 8: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach economickej činnosti finančné a poisťovacie služby (2009)

Mapa 9: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti v oblasti nehnuteľností (2009)

Mapa 10: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti odborné, vedecké a technické činnosti (2009)

Mapa 11: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti administratívne a podporné služby (2009)

Mapa 12: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti verejná správa a obrana (2009)

Mapa 13: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti vzdelávanie (2009)

Mapa 14: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti zdravotníctvo a sociálna pomoc (2009)

Mapa 15: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti umenie, zábava a rekreácia (2009)

Mapa 16: Priemerná nominálna mesačná mzda v ostatných činnostiach (2009)

ZOZNAM SKRATIEK

A – Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (pôdohospodárstvo)

B+C+D+E – Priemysel spolu

F – Stavebníctvo

G – Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel

H – Doprava a skladovanie

I – Ubytovacie a stravovacie služby

J – Informácie a komunikácie

K – Finančné a poisťovacie služby

L – Činnosti v oblasti nehnuteľností

M – Odborné, vedecké a technické činnosti

N – Administratívne a podporné služby

O – Verejná správa a obrana

P – Vzdelávanie

Q – Zdravotníctvo a sociálna pomoc

R – Umenie, zábava a rekreácia

S – Ostatné činnosti

ÚVOD

Medzi problémy súčasného sveta môžeme zaradiť aj nerovnosti v príjmoch. Na príjmové nerovnosti najviac vplyvajú nerovnosti v mzdách, ktoré tvoria podstatnú zložku príjmu ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Mzda by mala byť spravodlivá. V období sociálnej spoločnosti bola typická rovnosť, s minimálnymi rozdielmi v odmeňovaní. Po zmene režimu v roku 1989 zavedením trhovej ekonomiky, založenej na konkurencii, kde výška príjmov závisí od kvality a množstva vykonanej práce, začala nerovnosť narastať. Mzdové nerovnosti v rámci Európy sú predovšetkým problémom krajín strednej a východnej Európy (Michálek, 2007). Slovensko aj napriek tomu, že nie je krajinou s výrazne veľkými nerovnosťami v príjmoch sa radí medzi tieto krajiny. Slovensko je charakteristické s výrazne viditeľnou nerovnosťou v odmeňovaní za vykonanú prácu medzi mužom a ženou. V tejto problematike Slovensko patrí medzi krajiny s najvyššími gender nerovnosťami v rámci krajín EU. (Barošová, 2009b) Tento rodový rozdiel vzniká vtedy, keď mzda mužov, v našej pozornosti priemerná nominálna mesačná mzda, zvyčajne býva vyššia ako priemerná mzda žien. Podľa prieskumov viac ako polovica obyvateľov Slovenska považuje rodovú nerovnosť za veľmi rozšírenú v ich krajine a mala by sa táto situácia podľa ich výpovedí neodkladne riešiť. Keďže mzdy sú odmenou za vykonanú prácu zamestnancom, ktorí pracujú v hospodárstve Slovenska, tak je zaujímavé sledovať mzdové nerovnosti podľa ekonomických činností. Preto sa pokúsím v tejto práci poukázať na rozdiely v príjmoch pracujúceho obyvateľstva za jednotlivé ekonomické činnosti hospodárstva SR a porovnať tieto rozdiely aj v priestore na úrovni NUTS 4 (bývalých okresov) s vysvetlením možných príčin týchto nerovností ako aj upriamiť pozornosť na gender nerovnosti.

1 ZHODNOTENIE LITERATÚRY, CIEĽ A METODIKA PRÁCE

1.1 Zhodnotenie literatúry

K písaniu práce som sa musela oboznámiť s dostupnosťou literatúry a zdrojov v oblasti zamestnanosti a príjmov a s tým súvisiace rozdiely v príjmoch. K písaniu práce som využila monografie, články z geografických, sociologických a ekonomických časopisov, prednášky, ŠÚ SR a iné zdroje. Pri písaní teoretickej časti bakalárskej práce som opierala najmä o práce od Barošovej, Rievajovej, Lisého, Michálka.

Najprv som poukázala na vývoj zamestnanosti na Slovensku s použitím publikácie od Rievajovej, E. a kol., *Trh práce a politika zamestnanosti* (2009) a príčiny spôsobujúce nižšiu mzdu na Slovensku v porovnaní s krajinami Európskej únie. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny v OPERAČNOM PROGRAME: *Zamestnanosť a sociálna inklúzia* (2007) poukazuje na pozitívne a negatívne faktory, ktoré ovplyvnili zamestnanosť. Online časopis Rodina a práca poskytuje článok od Hanzelovej, E., *Non-standard employment in the Slovak Republic* (2007) o podobe neštandardných formách práce na Slovensku. K práci mi pomohol aj článok z Geografického časopisu od Michniaka, D., *Niektoré priestorové aspekty dochádzky za prácou na Slovensku v roku 2001 na úrovni okresov* (2005), v ktorom poukázal na mobilitu obyvateľov medzi okresmi, dochádzajúcich za prácou. V teoretickej časti o mzdách som sa opierala o publikáciu, ktorú vydal Lisý, J. a kol., *Ekonomía v novej ekonomike* (2005) a článok Lukačikovej, A. a kol., *Modelovanie vývoja miezd* (2005), kde sa venujú deleniu a definícii miezd, ako aj príčinám rozdielov v mzdách. Boukal, P. vo svojej diplomovej práci, *Principy odmeňování závislé práce a funkce mzdy* (2009), rozoberá funkcie mzdy, ktoré som spomenula vo svojej bakalárskej práci. K teórii minimálnej mzdy som čerpala z monografie od Bajzíkovej, Ľ., *Systémy odmeňovania* (2004) a článku od Barošovej, M., *Fungovanie a vývoj minimálnej mzdy v Slovenskej republike* (2008).

Mzdovými nerovnosťami sa venuje Michálek, A. v článku Geografického časopisu, *Regionálne mzdové nerovnosti na Slovensku* (2007), kde poukazuje na príjmové nerovnosti v súvislosti s nerovnosťami v mzdách. Spôsobom merania príjmových nerovností sa venuje Baláž, V. v článku *Rozdiely v príjmoch na Slovensku a vo svete* (2009) v časopise Investor.

Existuje množstvo literatúry zaoberajúcej sa mzdovou nerovnosťou medzi mužom a ženou. Tejto nerovnosti sa venuje predovšetkým Barošová, M. o ktorej som využila pri písaní práce dve prednášky, jednu prednášku v Piešťanoch *Rodový mzdový rozdiel na trhu práce* (2009a) pre objasnenie pojmu rodová rovnosť a na príčiny rodových rozdieloch v mzdách poukázala na prednáške v Bratislave *Segregácia a rodový mzdový rozdiel na trhu práce* (2009b). Taktiež na rodové nerovnosti Barošová, M. v spolupráci s Perichtovou, B. poukazujú v článku *Rodová rovnosť vo svete práce* (2007). Na zákony a dokumenty zaoberajúcich sa rodovou nerovnosťou poukazuje Fabiánová, E. a kol., *Pravidlá dobrej praxe : Pracovné podmienky a rodová rovnosť* (2008).

Prácu som doplnila aj literatúrou od Filadelfiovej (2007), Kurásziho (2004), Pribišovej (2008), Rievajovej (2003), Zákonníkom práce a iných internetových zdrojov.

1.2 Cieľ a metodika práce

Cieľom bakalárskej práce je zozbierať potrebné štatistické dáta a odbornú literatúru v oblasti príjmových nerovností a rozdieloch v mzdách. Analyzovať tieto nerovnosti v jednotlivých ekonomických činnostiach podľa štatistickej klasifikácie SK NACE. Dokumentovať získané poznatky graficky aj kartograficky a poukázať na možné príčiny týchto nerovností.

V prvom rade si práca z metodického hľadiska vyžadovala zber literatúry k danej problematike a získanie štatistických údajov na vytvorenie štruktúry práce. Štatistické zdroje som čerpala z internetovej stránky Štatistického úradu Slovenskej republiky z databázy Slovstat, pre štatistiky za Slovensko ako celok a pre menšie regióny NUTS 4 (bývalé okresy) som získala štatistiky po oslovení pracovníka ŠÚ SR. Tieto štatistické údaje o mzdách a zamestnancoch sú rozdelené podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE Rev.2, uvedené pre rok 2009, podľa miesta pracoviska. Mzdy sú uvedené ako priemerné nominálne mesačné mzdy. V práci sa zaoberám podnikmi a organizáciami s 20 a viac zamestnancami. Pre niektoré činnosti sú štatistiky neuvedené, pretože údaje nie je možné publikovať pre jeho dôverný údaj, ktorý je o počte zamestnancov podniku menšom alebo rovnom 10 zamestnancom. Získané údaje som zobrazila v podobe grafov pre Slovensko a v mapovom zobrazení na úrovni okresov pre jednotlivé ekonomické činnosti a porovnaním s priemernou mzdou hospodárstva Slovenska. Nakoniec som sa pokúsila zistiť a uviesť možné príčiny mzdových nerovností.

2 ZAMESTNANOSŤ, MZDY, PRÍJMOVÉ NEROVNOSTI

2.1 Zamestnanosť a mzdy

Zamestnanosť

Zamestnaní ľudia sú tí, ktorí vykonávajú nejakú prácu, taktiež k zamestnaným patria aj tí, ktorí majú prácu, avšak pre chorobu, dovolenku či štrajk nepracujú (Lisý a kol., 2005).

Vývoj zamestnanosti na Slovensku od roku 1994 bol ovplyvnený najmä transformačnými zmenami. V roku 2003 pracujúcich v hospodárstve Slovenskej republiky bolo 2 164,4 tis. osôb a v roku 2005 sa zvýšil počet na 2 254,7 tis. osôb. Podiel pracujúcich žien bol 47 %. Štrukturálne zmeny, realizácia reforiem a nárast prílevu zahraničných investícií umožnili nárast zamestnanosti v Slovenskej republike. Od roku 2001-2008 bol každoročne zaznamenaný medziročný rast zamestnanosti na úrovni od 0,3 až 3,2 %. Celkový počet pracujúcich v priemere za rok 2008 dosiahol 2 443,8 tis. osôb. V porovnaní s rokom 2007 vzrástol podiel zamestnancov pracujúcich na kratší pracovný čas (Rievajová a kol., 2009).

Najintenzívnejší rast zamestnanosti dosiahla veková skupina obyvateľov 55 a viacročných. Z pohľadu vzdelania najväčší nárast zamestnanosti dosiahli osoby s vyšším odborným vzdelaním, vysokoškolským a úplným stredným vzdelaním (Rievajová a kol., 2009).

Svetová finančná a hospodárska kríza sa v novembri 2008 začala prejavovať aj vo vývoji zamestnanosti. Začiatkom roku 2009 sa naďalej prehĺbovala. V 1.štvrtroku 2009 podľa štatistických údajov sa zamestnanosť znížila medziročne o 2,7 %. Najväčší pokles z odvetvového hľadiska zaznamenalo poľnohospodárstvo (o 11,8 %), administratívne služby (o 10,8 %), priemysel (o 9,8 %), činnosti z oblasti nehnuteľností (o 4,7 %), ubytovacie a stravovacie služby (o 4,2 %) a zdravotníctvo a sociálna pomoc (o 1,4%). Kríza sa na zamestnanosti mužov a žien prejavila rozdielne. V 1.štvrtroku 2009 bol u žien zaznamenaný medziročný pokles o 0,7 %, naproti tomu u mužov sa zamestnanosť medziročne zvýšila o 0,3 % (Rievajová a kol., 2009).

Niekoľko faktorov, ktoré pozitívne ovplyvnili rast zamestnanosti:

- vysoký rast ekonomiky
- lepšie podnikateľské prostredie
- vyššie priame zahraničné investície
- osoby pracujúce v zahraničí, kde môžu nabrat' nové skúsenosti a neskôr ich využiť na Slovensku
- priama tvorba pracovných miest prostredníctvom aktívnych opatrení trhu práce (MPSVR SR, 2007).

Dosiahnutý rast zamestnanosti bol negatívne ovplyvnený nasledovnými faktormi:

- rast produktivity práce
- nesúlad medzi ponukou a dopytom
- prevaha dlhodobo nezamestnaných s nízkou úrovňou vzdelania
- nedostatočná územná a profesijná mobilita pracovnej sily (MPSVR SR, 2007).

Poznáme niekoľko foriem práce. Okrem štandardných foriem na trvalý, plný úväzok existujú aj atypické práce, alebo inak povedané neštandardné práce (non-standard). Medzi neštandardné formy práce môžeme zaradiť prácu nadčas, prácu na čiastočný úväzok (part-time), prácu z domu, prácu na smeny, nočnú prácu, teleworking (Hanzelova, 2007).

- Práca nadčas je formou práce, ktorú zamestnanec vykonáva na príkaz zamestnávateľa nad rámec určitého týždenného pracovného času. Viac mužov sa podieľa na tejto forme práce oproti ženám, aby získali nejaké ďalšie príjmy. Avšak práca nadčas vedie k únave a prepracovanosti zamestnancov.
- Part-time je práca na čiastočný, skrátený úväzok, kde pracovná doba je kratšia ako normálna. V rámci krajín Európskej únie je to najtypickejšia forma práce, aj keď Slovensko patrí medzi krajiny s nízkou mierou využívania tejto formy.
- Práca z domu je typickejšia u žien. Je to práca, ktorá slúži na produkciu tovarov a poskytovanie služieb z domu, bez priameho dohľadu zamestnávateľa. Na Slovensku je okolo 4 % zamestnancov vykonávajúcí túto formu práce.
- Práca na smeny sa týka najmä odvetví v oblasti ubytovacích a stravovacích služieb, spracovateľského priemyslu, zdravotníctva a doprave. Slovensko spolu s Poľskom, Slovinskom a Českou republikou patria medzi krajiny

s vysokým podielom práce na smeny. Každý druhý muž a žena pracuje na smeny. Táto forma práce často súvisí s horšími pracovnými podmienkami, má negatívny vplyv na zdravie pracovníkov, na život a zosúladienie práce s rodinou a rodičovskými povinnosťami. Na Slovensku je vysoký podiel pracujúcich žien na smeny.

- Nočná práca tak, ako práca na smeny je najvyskytovanejšia v činnostiach ubytovacích a stravovacích služieb, doprave, výrobe, zdravotníctve. Táto práca sa vykonáva v nočných hodinách medzi 22 hodinou a 6 hodinou. Slovensko sa zaraďuje medzi popredné krajiny v rámci Európskej únie v nočných prácach. Takmer jedna štvrtina obyvateľov v produktívnom veku vykonáva prácu nadčas a možno pozorovať vyšší podiel mužov vo vykonávaní nočnej práce.
- Teleworking súvisí s priamym využívaním informačných a telekomunikačných technológií. To tejto formy práce možno zaradiť činnosti súvisiace s prieskumom trhu, predaj, poradenstvo, výskum, činnosti v oblasti nehnuteľností, služby spojené s architektúrou (Hanzelova, 2007).

Slovensko je charakteristické regionálnou diferenciaciou v priestorovom rozložení výrobných síl, s diferencovanou ekonomickou infraštruktúrou, s rôznym stupňom urbanizácie, rôznym ľudským potenciálom, čo vedie k nerovnomernému sociálno-ekonomickému rozvoju regiónov (Rievajová a kol., 2003) Najvyššiu úroveň zamestnanosti si trvalo udržuje Bratislavský kraj a kraje stredného a východného Slovenska výraznejšie zaostávajú za ním (MPSVR SR, 2007).

Pre dosiahnutie rovnakých príležitostí v dostupnosti zamestnania na trhu práce je mobilita pracovnej sily. Pohyblivosť pracovnej sily na Slovensku je nízka a preto je potreba ju podporovať a zvýšiť. Rozdiely v zamestnanosti medzi regiónmi sú spôsobené kvalifikačnou úrovňou pracovnej sily, ktorá je v jednotlivých regiónoch rozdielna. Zväčša vidiecke obyvateľstvo sa vyznačuje nižšou dosiahnutou úrovňou vzdelania, zastúpením rizikovejších skupín obyvateľstva a neochotou k mobilite. Taktiež skutočnosť, že odľahlé vidiecke regióny od hlavných dopravných komunikácií, prispieva k nezájmu investorov o tieto územia (Buchta, 2007).

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo, ktoré dochádza za prácou, teda cestuje medzi miestom bydliska a prácou, prekračuje hranice štatistickej jednotky (Michniak, 2005). V našom prípade za štatistickú jednotku považujeme okres.

Sčítanie obyvateľov v roku 2001 poukazuje na dochádzku za prácou do iných okresov toho istého kraja a zo štatistík vyplýva, že najintenzívnejšia je v okresoch zázemia Bratislavy a Košíc. Sú to teda najmä okresy Senec, Košice-okolie, Pezinok a Malacky a podielom nad 30 % z EAO okresu. Na opačnej strane stoja okresy s najmenším podielom cestujúcich obyvateľov za prácou do iných okresov v tom istom kraji a to okresy Dunajská Streda, Prievidza, Prešov, Levice, Liptovský Mikuláš a Poprad. Taktiež k nim možno zaradiť aj okresy miest Bratislava a Košice. V týchto okresoch sa nachádza iba do 2 % EAO. Taktiež možno sledovať dochádzku za prácou do iných okresov v tom istom kraji. Táto dochádzka je silno podmienená od priebehu hraníc krajov. V závislosti od tejto skutočnosti, je tento typ dochádzky najviditeľnejší v hlavne v okresoch ležiacich na krajských hraniciach. Medzi okresy s najvyšším podielom dochádzky patria Galanta (odchod za prácou do okresov BA, SA, SC), Šaľa (do okresov BA a GA), Dunajská Streda (do okresov BA a SC), Levoča (do okresu SN), Senica (do BA a MA), Myjava (do NM, SE) a okres Topoľčany (do BA, PE, PN) dosahujúce nad 10 % podiel EAO. S najnižším podielom do 2 % sa vyznačujú okresy Poltár, Rimavská Sobota, Detva, Trebišov, Košice, Lučenec, Bratislavské okresy a Košice-okolie. V juhozápadnej časti Slovenska má silný vplyv na dochádzku za prácou najmä hlavné mesto Bratislava a na východe je to mesto Košice (Michniak, 2005).

Mzdy

Mzda je výraz pre cenu práce, ktorá je výsledkom fungovania trhu. Je to všeobecný pojem pre mzdy, platy a iné formy odmen za vykonanú prácu (Lisý a kol., 2005).

Podľa § 118 ods. 2 Zákonníka práce mzda je peňažné plnenie alebo plnenie peňažnej hodnoty (naturálna mzda), ktoré poskytuje zamestnávateľ zamestnancovi za prácu (Zákon č. 348/2007 Z.z.).

Zjednodušene povedané, mzda je cena (odmena) za vykonanú prácu, ktorú poskytuje zamestnávateľ zamestnancovi podľa:

- zložitosti, zodpovednosti a namáhavosti práce
- obtiažnosti v pracovných podmienkach
- pracovných schopností
- pracovných výkonností a dosahovaných výsledkov

Vývoj a úroveň miezd v národnom hospodárstve je na jednej strane výsledkom ekonomickej výkonnosti a fungovania trhu práce a na druhej strane určuje životnú úroveň obyvateľstva (Kárász, 2004).

V ekonomickom vývoji, by mzdy nemali byť príliš vysoké, ani príliš nízke, pretože príliš vysoké mzdy vedú k nerovnováhe a k strate konkurencieschopnosti a príliš nízke mzdy môžu viesť až k rozpadu sociálno-ekonomickej súdržnosti (Kárász, 2004).

Hlavnou funkciou mzdy je motivovať k vyššiemu výkonu zamestnanca. Ale mzda plní aj iné funkcie ako:

- Alimentačná funkcia, ktorá sa označuje aj ako sociálna alebo zabezpečovacia funkcia. Ide o pracovnoprávny vzťah medzi zamestnávateľom a zamestnancom, v ktorom zamestnanec odvedie svoju prácu a zamestnávateľ mu za vykonanú prácu zaplatí.
- Regulačná funkcia
- Kompenzačná funkcia má za cieľ nahradiť zamestnancovi jeho čas strávený v práci a rôzne nevýhody či prácu v nevhodných podmienkach, akými sú napríklad práca v nadmerne hlučnom prostredí, či práca v noci alebo počas sviatku.
- Motivačná funkcia mzdy slúži pre motiváciu zamestnancov najmä na dosiahnutie vyššieho, kvalitnejšieho pracovného výkonu (Boukal, 2009).

Takže pojem funkcia mzdy nám hovorí, z akého dôvodu a za akým cieľom je mzda poskytovaná (Boukal, 2009).

Základná mzda predstavuje peňažnú platbu zamestnávateľa zamestnancovi, ktorá je splatná v mesačných termínoch. Ide teda o základnú mzdu stanovenú podľa mzdových predpisov ako odmena pre zamestnancov.

Hrubá mzda je celková mzda zamestnanca pred zdanením a odčítaním sociálnych úhrad.

Čistá mzda je výsledkom rozdielu hrubej mzdy a odvodov (nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, zdravotné poistenie, príspevky do Fondu zamestnanosti) a dane.

Kvalitatívnu úroveň miezd predstavuje nominálna a reálna mzda. **Nominálna mzda** predstavuje sumu peňazí, ktorú pracovník dostáva. **Reálna mzda** predstavuje sumu statkov, ktoré si pracovník môže kúpiť za svoju mzdu. Táto mzda je rozhodujúca pre jeho životnú úroveň. Hlavnými faktormi, ktoré majú vplyv na nominálnu a reálnu mzdu sú cenový vývoj, produktivita práce, inflácia a nezamestnanosť (Lukáčiková a kol., 2005).

Nástroje umožňujúce oceniť výsledky práce zamestnanca, jeho výkon, pracovné správanie, sa nazývajú mzdové formy. Jednou z nich je **časová mzda**, ktorá nezávisí od vynaloženej aktivity zamestnanca, teda od nadpriemerného výkonu, ale skôr sa prihliada na presnosť, svedomitosť a kvalitu práce ako na kvantitu a rýchlosť. Vyjadruje odmenu za

určitý čas, preto sa rozlišuje hodinová, týždenná alebo mesačná mzda. Je jednoduchá a administratívne menej náročná. Na druhej strane je **úkolová mzda**, ktorej výška závisí od priemerného počtu výrobkov, ktoré pracovník vyrobí za určitý čas. Používa sa z väčšej miery pri ručných prácach. **Akordná mzda** je druhom úkolovej mzdy, ktorá sa používa pri odmene pracovníkov v skupine za výrobok s uvedením termínom ukončenia práce. V obchodných činnostiach a niektorých službách sa uplatňuje **podielová mzda**, ktorá závisí od predaného množstva alebo poskytovanej služby. **Zmiešaná mzda** je kombináciou časovej mzdy a úkolovej mzdy. Ak je časť mzdy hradená formou výrobku, služby, atď. hovoríme o **naturálnej mzde**, ktorá je možná len po dohode a súhlase so zamestnancom. Tieto formy mzdy sa považujú za základné a existujú aj **doplňkové mzdové formy** ako prémie, odmeny, osobné ohodnotenie, podiely na hospodárskom výsledku a zamestnanecké akcie (www.euroekonom.sk ; Lisý a kol, 2005).

Najnižšiu možnú cenu práce predstavuje **minimálna mzda**. Teda predstavuje najnižšiu výšku peňažnej odmeny, na ktorú má zamestnanec nárok bez ohľadu na jeho výkon a kvalitu odvedenej práce a na druh práce. Výšku minimálnej mzdy stanoví vládne nariadenie ako mesačnú čiastku a tiež ako hodinovú sadzbu. Mzda zamestnanca nemôže byť nižšia ako minimálna mzda (Barošová, 2008). Minimálna mzda má vo vzťahu ku zamestnancom dve základné funkcie:

1. **sociálna funkcia** má zamestnancov chrániť pred chudobou a umožniť im žiť na úrovni skromnej hmotnej potreby a predstavuje určitú ochranu pred nezamestnanosťou.
2. **ekonomická funkcia** spočíva v tom, že minimálna mzda je najnižšiu hranicou, od ktorej sa odvíjajú mzdy v určitej krajine (www.cista-mzda.info).

Minimálna mzda bola uzavretá v zákonníku práce v Československu, v roku 1991. Hladina minimálnej mzdy bola stanovená pre robotnícke mzdy za odpracovaný počet hodín a mesačne (Bajzíkova 2004).

Minimálna mzda bola jednotná pre všetkých zamestnancov a nerozlišovalo sa, či ide o hlavný pracovný pomer, o prácu nadčas, alebo súběžné pracovné zmluvy. Jej výška podľa zákona bola výsledkom tripartitnej dohody v rámci Rady pre hospodársku a sociálnu dohodu (Barošová, 2008).

Minimálna mzda na Slovensku sa dotýka približne podľa odhadov 1-2 % zamestnancov. Zaraďujú sa sem najmä zamestnanci v malých firmách, v hoteloch a reštauráciách, zamestnanci do 20 rokov, nekvalifikovaný zamestnanci a zamestnanci bez vzdelania (Barošová, 2008).

Podľa tabuľky 1: Vývoj minimálnej mzdy a priemernej mzdy v rokoch 1991-2010 na Slovensku možno posúdiť, že výška minimálnej mzdy postupne rastie. Od roku 1991 sa minimálna mzda do roku 2009 zvýšila viac ako štvornásobne zo sumy 66,39 eur na sumu 295,50 eur. V roku 2010 podľa zákona č. 441/2009 bola minimálna mzda ustanovená na čiastku 307,70 eur za mesiac.

Tabuľka 1: Vývoj minimálnej mzdy a priemernej mzdy v rokoch 1991-2010 na Slovensku

Rok	Mesačná hrubá minimálna mzda (MM)				Štatisticky zistená priemerná mzda za príslušný rok (PM)		MM/PM
	Sk/mesiac	€/mesiac	platná od	podľa predpisu	Sk mesačne	€ mesačne	
1991	2 000	66,39	1.2.1991	n.v. 99/1991 Zb.	3 770	125,14	53,05
1992	2 200	73,03	1.1.1992	n.v. 53/1992 Zb.	4 543	150,80	48,43
1993	2 450	81,33	1.10.1993	n.v. 248/1993 Z.z.	5 379	178,55	45,50
1994	2 450	81,33			6 294	208,92	38,93
1995	2 450	81,33			7 195	238,83	34,05
1996	2 700	89,62	1.4.1996	z. 90/1996 Z.z.	8 154	270,66	33,11
1997	2 700	89,62			9 226	306,25	29,27
1998	3 000	99,58	1.1.1998	z. 366/1997 Z.z.	10 003	332,04	29,99
1999	3 600	119,50	1.4.1999	z. 56/1999 Z.z.	10 728	356,10	33,56
2000	4 000	132,76	1.1.2000	z. 346/1999 Z.z.	11 430	379,41	34,99
	4 400	146,05	1.10.2000	n.v. 298/2000 Z.z.	11 430	379,41	38,49
2001	4 920	163,31	1.10.2001	n.v. 441/2001 Z.z.	12 365	410,44	39,78
2002	5 570	184,89	1.10.2002	n.v. 514/2002 Z.z.	13 511	448,48	41,23
2003	6 080	201,82	1.10.2003	n.v. 400/2003 Z.z.	14 365	476,83	42,33
2004	6 500	215,76	1.10.2004	n.v. 525/2004 Z.z.	15 825	525,29	41,07
2005	6 900	229,04	1.10.2005	n.v. 428/2005 Z.z.	17 274	573,39	39,94
2006	7 600	252,27	1.10.2006	n.v. 540/2006 Z.z.	18 761	622,75	40,51
2007	8 100	268,87	1.10.2007	n.v. 450/2007 Z.z.	20 146	668,72	40,21
2008	8 100	268,87	1.2.2008	z. 663/2007 Z.z.	21 782	723,03	37,19
2009	8 902	295,50	1.1.2009	n.v. 422/2008 Z.z.	22 429	744,50	39,69
2010	9 270	307,70	1.1.2010	n.v. 411/2009 Z.z.	22 788	756,41	40,68

Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=15854>

2.2 Príjmové nerovnosti

Na nerovnosti v príjmoch najviac vplývajú nerovnosti v mzdách, ktoré tvoria podstatnú zložku príjmu ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Mzda by mala odzrkadľovať reálnu a dostatočne vysokú odmenu za vykonanú prácu a motivovať zamestnanca

k vyššiemu a efektívnejšiemu výkonu. Mala by byť spravodlivá. Úroveň miezd ovplyvňujú externé faktory (ekonomické možnosti) a interné faktory (profesijné postavenie, vzdelanie, vek, miesto pracoviska a iné) (Michálek, 2007).

V období socialistickej spoločnosti bola typická rovnosť. Od roku 1989 po zmene režimu, postupne nerovnosť narastala, čoho príčinou bolo zavedenie trhovej ekonomiky založenej na konkurencii, kde výška príjmov závisí od kvality a množstva vykonanej práce. Otázka mzdových nerovností je jedna z vážnych otázok a problémom krajín strednej a východnej Európy, teda aj Slovenska (Michálek, 2007).

Mzdová nerovnosť znamená „*nedodržanie zásady rovnakého odmeňovania, t.j. zásady rovnakej odmeny za rovnakú prácu a/alebo za prácu rovnakej hodnoty*“. Rovnaká odmena za rovnakú prácu znamená, rovnaká odmena za rovnakú alebo podobnú vykonanú prácu žene a mužovi. Rovnaká práca sa chápe ako práca rovnakej namáhavosti, zložitosti a zodpovednosti. Rovnaká odmena za prácu rovnakej hodnoty sa rozumie odmena za prácu pre muža a ženu za rozdielnu prácu, ktorá má však rovnaké ohodnotenie (Barošová, 2009a).

Výška mzdy závisí od jednotlivých profesií, kvalifikácie, zručnosti, zapracovanosti zamestnancov a podobne (Lisý a kol., 2005).

Rozdiely v mzdách v jednotlivých odvetviach ekonomických činností závisia od niektorých aspektov:

- Rozdiely v kvalite práce
- Kompenzačné rozdiely
- Výnimočné schopnosti

Rozdiely v kvalite práce vyplývajú z rozdielov kvalifikácie ľudí. Môžeme sem zaradiť dosiahnuté vzdelanie, kvalifikácie, rekvalifikácie a tvorivosť pracovníkov. Väčší dopyt je po kvalifikovanej pracovnej sile ako nekvalifikovanej. Väčšie znalosti a schopnosti je nákladné získať. Preto tí, čo investovali do svojho vzdelania, očakávajú väčšiu mzdu preto, aby sa im vrátili ich náklady na vzdelanie.

Kompenzačné rozdiely sú rozdiely, ktoré slúžia na kompenzáciu nepeňažných rozdielov medzi prácami, ktoré kompenzujú zamestnancom rôzne riziká povolania. Práce, ktoré si vyžadujú zodpovednosť, nervové vypätie, zlé sociálne vybavenie, monotónnosť, sezónnosť, nepravidelné zamestnanie, namáhavý výcvik, zdraviu škodlivé pracovné prostredie, sú pre ľudí menej príťažlivé a preto mzda je vyššia ako pri príjemných a atraktívnych prácach s veľkým záujmom zamestnancov.

Výnimočné schopnosti zaručujú zamestnancom vysoké peňažné ohodnotenie (napr. umelci, špičkoví športovci) (Lisý a kol., 2005).

V poslednom období sa na Slovensku zaznamenal dopyt najmä po odborníkoch v informatických technológiách, ktorí patria k najlepšie zarábajúcim kategóriám (Michálek, 2007).

Zaujímavé je sledovať mzdovú nerovnosť podľa veku. So stúpajúcim vekom vo všetkých krajoch s výnimkou Bratislavského stúpa aj mzda (Michálek, 2007).

Dôležitým faktorom je aj vzdelanie. V krajoch s dostupnosťou vysokých škôl (Bratislavský, Prešovský, Banskobystrický kraj), vysokoškolskí zamestnanci zarábajú viac (Michálek, 2007).

Taktiež môžeme porovnať verejný s súkromný sektor, kde vyššie mzdy sa dosahujú v podnikateľskej sfére než v nepodnikateľskej (Filadelfiová, 2007).

Nerovnosti v odmeňovaní bývajú spôsobené aj diskrimináciou. Rozdiely vo vyplácaní miezd v tomto prípade má pôvod v osobných charakteristikách ako rasová príslušnosť, náboženské vierovyznanie či pohlavie.

Diskriminácia teda predstavuje „*obmedzovanie práv a slobôd, ako aj ponižovanie ľudskej dôstojnosti na základe rodu, resp. pohlavia.*“ (Fabiánová a kol., 2008).

2.2.1 Rodové mzdové nerovnosti

Rodový mzdový rozdiel vzniká vtedy, ak priemerná mzda žien, ktorá sa v centre našej pozornosti meria ako hrubá priemerná mesačná mzda, býva zvyčajne nižšia ako priemerná mzda mužov. Tento rozdiel je spôsobený viacerými príčinami ako:

- **Diskriminácia v odmeňovaní** – ženy sú diskriminované oproti mužom v odmeňovaní za prácu rovnakej hodnoty.
- **Rodová segregácia povolání** – ženy a muži majú tendenciu pracovať v odlišných povolaniach, pričom povolania s prevahou žien majú tendenciu byť horšie platené.
- **Nerovný dopad zodpovedností za rodinu pre mužov a ženy** – ženy často sa starajú o domácnosť, deti, starších ľudí, čo má dopad na rozvoj ich kariéry a tým aj výšku mzdy.
- **Rozdiely vo vzdelaní mužov a žien** – dievčatá viac menej študovali typické dievčenské školy, ktoré ponúkali uplatnenie v menej atraktívnych sférach

hospodárstva ako sú ošetrovatel'stvo, administratívna či sociálna práca. Chlapci študovali skôr atraktívnejšie odbory, ktoré zaručujú lepšie uplatnenie na trhu práce a aj sú lepšie finančne ohodnotené.

- **Rodové stereotypy v odmeňovaní** – muži sa stále považujú za živiteľov rodiny a preto aj ich výška mzdy je značne vyššia ako u žien (Barošová, 2009b).
- **Fyzické rozdiely** – vzhľadom na fyzický výkon muža a ženy sa tento rozdiel prejavuje najmä v strojárskom priemysle, ale aj v službách (Pribišová, 2008).
- **Sklený strop** – predstavuje „neviditeľné, umelé, ťažko prekonateľné prekážky“, ktorými sú tradičné postoje, predsudky a hodnoty, ktoré bránia ženám, aby sa posúvali do vedúcich či riadiacich funkcií, teda postupu ich kariérneho rebríčka na horné priečky (Barošová a Perichtová., 2007).

Rodové nerovnosti sa rozlišujú na základe toho, či ide o horizontálnu rodovú nerovnosť alebo o vertikálnu rodovú nerovnosť. Podstata **horizontálnej nerovnosti** je v rôznosti povolání, pričom možnosti žien sú obmedzenejšie ako možnosti mužov. **Vertikálna nerovnosť** spočíva v zastúpení (počte) mužov a žien v pozíciách jednej kategórii povolania, pričom muži majú väčšiu pravdepodobnosť mať vyšší status povolania (Barošová a Perichtová, 2007).

Slovensko v rámci EÚ sa zaraďuje medzi krajiny s najväčšími mzdovými rozdielmi medzi mužom a ženou (Barošová, 2009b). V súčasnosti na Slovensku predstavuje rozdiel v odmeňovaní mužov a žien (priemerný rozdiel v hrubej hodinovej mzde medzi ženami a mužmi vo všetkých hospodárskych odvetviach) 20,9 %, čo je v porovnaní s Európskou úniou (18 %) o 2,9 percentuálnych bodov viac. Starším ženám hrozí aj vyššie riziko chudoby oproti mužom v dôsledku, pretože nižšie príjmy znamenajú nižší dôchodok. Prieskum Eurobarometra o rodovej rovnosti ukazuje, že viac ako polovica občanov Slovenskej republiky (59 %) považuje rodovú nerovnosť veľmi rozšírenú vo svojej krajine a až 92 % Slovákov je presvedčených, že tento problém by sa mal neodkladne riešiť (www.ec.europa.eu).

Príčiny nižšej mzdy na Slovensku v porovnaní s krajinami Európskej únie (ďalej EÚ) sú nasledovné:

- začiatok 90.rokov – nivelizácia miezd, rovnostársky prístup k odmeňovaniu a nižšie mzdy ako v ostatných krajinách EÚ ako dôsledok nižšej produktivity,

- nižšia produktivita práce v celom národnom hospodárstve, ale aj vo vybraných odvetviach a ekonomických činnostiach – nižšia technická a kapitálová vybavenosť (zastaranosť techniky, nižšia produktivita kapitálu),
- vytlačanie súkromných zdrojov, ktoré sa mohli použiť na diferencovanú stimuláciu a rast miezd,
- pomalá reštrukturalizácia ekonomiky, zadlženosť podnikov a zamestnávateľov,
- zmeny v kvalifikačnej štruktúre pracovných síl,
- nízka úroveň alebo neexistencia vyjednávaní medzi zamestnávateľom a zamestnancom,
- vysoká miera nezamestnanosti, ktorá vyžadovala vysoký objem verejných zdrojov (Rievajová a kol., 2009).

Veľký rozdiel v časových zárobkoch medzi mužmi a ženami, podľa viacerých štúdií, je väčší v mesačných mzdách ako v hodinových mzdách, pretože do mesačných miezd sa uvádzajú aj počty odpracovaných hodín a nadčasy, odmeny, typ úväzku a iné (Filadelfiová, 2007).

Väčšina žien stále pracuje v odvetviach tradičných pre ženy. Tieto odvetvia sú často menej cenené. Ženy obsadzujú zväčša nižšie pozície v organizačnej hierarchii. Preto je dôležité ženám uľahčiť ich vstup do netradičných odvetví rovnako ako je dôležité podporovať prítomnosť mužov v odvetviach, v ktorých sú tradične zamestnané ženy (Barošová a Perichtová., 2007).

Rodové mzdové rozdiely možno pozorovať aj vo vekovej štruktúre. Najmenší rozdiel v odmeňovaní mužov a žien je pri vstupe na trh práce. Naopak najvyšší rozdiel sa zaznamenáva vo vekovej skupine 35-39 ročných. Následne sa mierne znižuje, ale tento rozdiel nevedie k vyrovnaniu odmeny za prácu (Filadelfiová, 2007).

Medzi dokumenty Slovenskej republiky zaoberajúce sa oblasťou rodovej rovnosti patria:

- **Ústava Slovenskej republiky** v článku 12 garantuje na území Slovenskej republiky základné práva a slobody všetkým
- **Zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní (antidiskriminačný zákon)** v znení neskorších predpisov
- **Zákonník práce**

§119 ods.3 Zákonníka práce má nasledovné znenie: „*Mzdové podmienky musia byť rovnaké pre mužov a ženy bez akejkoľvek diskriminácie podľa pohlavia. Ženy a muži majú právo na rovnakú mzdu a prácu rovnakej zložitosti, zodpovednosti a namáhavosti vykonávanú pri rovnakých pracovných podmienkach a pri dosahovaní rovnakej výkonnosti a výsledkov práce.*“ (Zákon č. 348/2007 Z.z.).

Zákony a dokumenty z oblasti rodovej rovnosti presadzujú:

- zákaz diskriminácie pri prijímaní do zamestnania a v práci z dôvodu príslušnosti k pohlaviu,
- rovnaké odmeňovanie pre ženy a mužov za rovnakú prácu a za prácu rovnakej hodnoty,
- rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní,
- rovnaké príležitosti na odborné vzdelávanie,
- rovnaký kariérny postup (Fabiánová a kol., 2008).

2.2.2 Meranie príjmových nerovností

Na meranie príjmových nerovností sa v ekonomickej teórii a praxi používa viacero metód. Najjednoduchšie z nich sú porovnanie priemeru a mediánu, meranie podľa koeficientu S80/S20 a podľa Giniho koeficientu.

Porovnanie priemeru a mediánu – priemer sa vypočíta inak ako medián. Na príklade ukazovateľ priemernej mzdy priemeruje mzdy upratovačiek v materskej škôlke a generálnych riaditeľov telekomunikačných operátorov. A medián je štatistický ukazovateľ, ktorý presne rozdelí súbor na dve polovice. Čím je rozdiel medzi priemernou mzdou a mediánom vyšší, tým je vyššia mzdová nerovnosť.

Meranie podľa koeficientu S80/S20 – porovnáva horné a dolné vrstvy spoločnosti. Teda celkový príjem 20 % najbohatších obyvateľov krajiny a celkový príjem 20 % najchudobnejších obyvateľov krajiny.

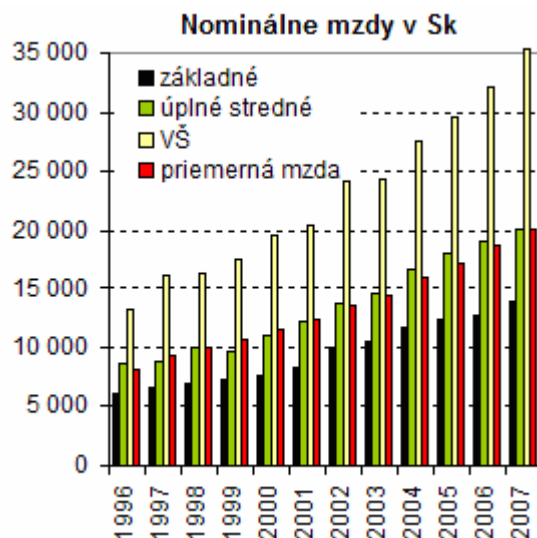
Giniho koeficient – je najvýznamnejší ukazovateľ príjmovej nerovnosti. Na rozdiel od koeficientu S80/S20 berie do úvahy všetky vrstvy spoločnosti. Jeho hodnota sa pohybuje medzi hodnotou 0, ktorá vyjadruje úplnú rovnosť (všetci majú rovnaký príjem) a hodnotou 1, čo je maximálna nerovnosť (všetok príjem má jeden človek a všetci ostatní nemajú nič). Taktiež sa môže vyjadrovať v percentách po vynásobení hodnoty 100. Čím je koeficient vyšší, tým je nerovnosť v krajine väčšia. Na Slovensku sa jeho hodnota už roky pohybuje

medzi 0,30 a 0,35, čím sa zaraďujeme medzi krajiny s vyššou príjmovou rovnosťou. V rámci Európy najnižšie hodnoty Giniho koeficientu nadobúdali škandinávské krajiny (Švédsko, Fínsko) a najvyššie juh Európy (Portugalsko, Grécko, Španielsko, Taliansko). Najvyššie hodnoty príjmovej nerovnosti vo svete majú krajiny ako Bolívia, Zambia, Brazília, Guatemala, Botswana, kde sa hodnoty koeficientu pohybujú medzi 60-70 % (Baláž, 2009).

Príjmové nerovnosti sa ako v Európe, tak aj na Slovensku nijako dramaticky nezväčšovali. Avšak vzdelanejšie vrstvy pracujúcich na profesionálnych pozíciách zarábali viac, ako vrstvy so stredným vzdelaním a podstatne viac, ako vrstvy so základným vzdelaním. Slovensko je charakteristické s rozsiahlou vrstvou ľudí s úplným stredným vzdelaním a nízkym počtom ľudí s vysokoškolským a základným vzdelaním (Baláž, 2009).

Výrazne najvyššie mzdy dosahujú vysokoškolsky vzdelaní ľudia, už rozdiel medzi ľuďmi s úplným stredným vzdelaním a základným vzdelaním nie je taký výrazný (Graf 1)

Graf 1: Hrubá mzda v SR v rokoch 1996-2007 podľa výšky dosiahnutého vzdelania

Zdroj: Eurostat ; (Baláž, 2009)

3 KLASIFIKÁCIA EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ NACE

3.1 Čo je NACE?

V štatistike existujú nástroje, ktoré dokážu vhodne spracovať veľký rozsah štatistických údajov, ktoré môžu byť následne analyzované z významového aj formálneho hľadiska. Tieto požiadavky spĺňa štatistický nástroj klasifikácia. (ŠÚ SR, Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností OKEČ Rev.1.1)

Štatistické klasifikácie sú charakterizované:

- a) úplným pokrytím pozorovaného súboru,
- b) navzájom sa vylučujúcimi kategóriami (každý jeden prvok je zatriedený práve do jednej kategórie klasifikácie),
- c) metodickými princípmi, ktoré umožňujú, že všetky prvky sú zaradené do kategórie klasifikácie (ŠÚ SR, 2008).

Predmetom tejto práce je revidovaná klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev.2. Predchodcom tejto klasifikácie, známej pod názvom Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností, bola klasifikácia OKEČ.

Východiskom tejto zmeny, je prechod Štatistického úradu Slovenskej republiky na revidovanú klasifikáciu ekonomických činností SK NACE Rev.2 (ŠÚ SR, 2009).

Národná verzia SK NACE Rev.2 je odvodená od európskej verzie NACE Rev.2, ktorá bola vydaná Nariadením Európskeho Parlamentu a Rady koordinovaná Európskym štatistickým úradom - EUROSTATom. Využívanie tejto klasifikácie je záväzná pre všetky členské štáty Európskej únie. (ŠÚ SR, 2009)

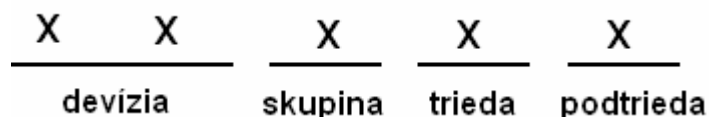
NACE rev.2 predchádzalo niekoľko iných klasifikácií. V rokoch 1961 až 1963 existovala klasifikácia NICE (Classification of Industries Established in the European Communautés) tzv. Klasifikácia odvetví v Európskych spoločenstvách, ktorá zahŕňala ťažbu, energetiku, spracovateľský priemysel a stavebníctvo. Všetky obchodné činnosti obsahovala až klasifikácia NCE (Classification of Trade and Commerce in the European Communities) – Klasifikácia obchodu v Európskych spoločenstvách, vzniknutá v roku 1965. Klasifikácia poľnohospodárstva a klasifikácia služieb vznikla v roku 1967 a ucelená klasifikácia NACE (General Industrial Classification of Economic Activities within the

European Communities) – Klasifikácia ekonomických činností, pokrývajúca všetky ekonomické činnosti vznikla v roku 1970. Neskôr boli vykonané úpravy v klasifikácii NACE, buď zmenením niektorých názvov, alebo pribudnutím niektorých položiek. Konečné nadobudnutie dnešnej podoby klasifikácie NACE je klasifikácia NACE Rev.2, ktorá vyšla v decembri 2006 a do platnosti sa dostala v januári 2008 (ŠÚ SR, 2008).

V roku nadobudnutia platnosti tejto klasifikácie 2008, sa štatistické údaje na Slovensku spracúvali a publikovali v oboch klasifikáciách a od januára 2009 sú štatistické záznamy vedené len v revidovanej klasifikácii ekonomických činností SK NACE Rev.2 na národnej úrovni, s cieľom na poskytnutie účelov medzinárodného porovnania, k modernizácii štatistík a k lepšiemu riadeniu ekonomiky na národnej úrovni (ŠÚ SR, 2009).

3.2 Kódové delenie SK NACE

Ekonomické činnosti v klasifikácii SK NACE tvoria hierarchickú štruktúru, ktorá je popísaná v Nariadení NACE. Štruktúra SK NACE Rev.2 obsahuje sekcie, devízie, skupiny triedy a podtriedy (ŠÚ SR, 2008).

Sekcie tvoria prvú úroveň položky, ktoré sa označujú alfabetickým kódom. Druhú úroveň, devízie, tvoria položky označené dvojmiestnym numerickým kódom. Skupiny sú označené trojmiestnym, triedy štvormiestnym a podtriedy päťmiestnym numerickým kódom (ŠÚ SR, 2007).

Predmetom nášho záujmu je úroveň prvej položky, teda abecedne kódované sekcie, pričom sekcie súvisiace s priemyslom, teda sekcie B, C, D, E sú spojené pod názvom priemysel spolu. Jednotlivé sekcie zahŕňajú odvetvia a činnosti, ktoré majú spoločné znaky.

V sekcii **A Poľovníctvo, lesníctvo a rybolov** sú zahrnuté činnosti súvisiace s rastlinstvom a živočíšstvom ako pestovanie plodín, ťažba dreva, chov a kŕmenie zvierat a využívanie zvierat a rastlín na farmách.

Do sekcie **B Ťažba a dobývanie** spadá ťažba pevných (uhlie, rudy), plyných (zemný plyn) a tekutých (ropa) minerálov. Patrí sem aj drvenie, mletie, čistenie, sušenie, triedenie, obohacovanie rúd, skvapalňovanie zemného plynu so zámerom pripraviť surové materiály pre trh. Avšak táto sekcia vylučuje spracovanie a spotrebu ťažených materiálov na stavebné účely.

C Priemyselná výroba zahŕňa transformáciu materiálu do nových produktov.

Sekcia **D** zahŕňa **dodávanie elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu** v priemyselných parkoch alebo obytných domoch prostredníctvom potrubí a rúr, poskytovanie úpravy pary a vzduchu, generovanie, kontrolu a distribúciu elektrickej energie a plynu.

Do sekcie **E Dodávka vody** patria činnosti dodávky vody a súvisiace s manažmentom rozličných foriem odpadu (pevného či nepevného, domáceho či priemyselného odpadu).

Sekcia **F Stavebníctvo** zahŕňa výstavbu budov, obchodov, úradov, úžitkových budov a verejných budov, ciest, mostov, tunelov, letiskových plôch, železničných tratí a pod.

K sekcii **G Veľkoobchod a maloobchod**; oprava prislúcha predaj akéhokoľvek druhu tovaru a služby súvisiace s predajom tovaru. Veľkoobchod a maloobchod sú konečnými štádiami v distribúcii tovaru. Okrem týchto činností do tejto sekcie patria aj opravy motorových vozidiel a motocyklov.

Sekcia **H Doprava a skladovanie** zahŕňa prepravu osôb a tovaru v železničnej, cestnej, leteckej potrubnej a vodnej doprave, ďalej skladovanie a manipuláciu nákladu, prenájom dopravného prostriedku s vodičom a činnosť pošty.

I Ubytovacie a stravovacie služby poskytujú krátkodobé ubytovanie a zabezpečenie kompletných jedál a nápojov pre okamžitú spotrebu a ďalšie doplnkové služby.

Sekcia **J Informácie a komunikácie** pozostáva z nakladateľských činností, distribúcií filmov a vydávania zvukových a hudobných nahrávok, rozhlasového a televízneho vysielania, telekomunikačných činností, informačných služieb a pod.

Do sekcie **K Finančné a poisťovacie činnosti** spadajú činnosti finančného sprostredkovania v čítane poisťovacích činností, dôchodkového zabezpečenia, činností zaistenia a činností na podporu finančného sprostredkovania.

L Činnosti v oblasti nehnuteľností zahŕňajú predaj, nákup a prenájom nehnuteľností, správu nehnuteľného majetku a ostatné služby v oblasti nehnuteľností.

M Odborné, vedecké a technické činnosti sú činnosti vyžadujúce vysoký úzko špecializovaný stupeň vzdelania s praktickými skúsenosťami.

Sekcia **N Administratívne a podporné služby** zahŕňa činnosti podporujúce bežné obchodné činnosti ako prenájom a lízing, sprostredkovanie práce, činnosti cestovných kancelárií a agentúr, bezpečnostné služby, údržba zariadení a krajinnej úpravy, administratívne, kancelárske a obchodné pomocné činnosti.

Do sekcie **O Verejná správa a obrana** patria činnosti v oblasti daní, legislatívy, národnej obrany, verejného poriadku a bezpečnosti, činnosti v oblasti zahraničných vecí, imigračné služby a povinná činnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia. Tieto činnosti sú štátneho charakteru.

Sekcia **P Vzdelávanie** zahŕňa poskytovanie vzdelania rôznymi inštitúciami na rôznych úrovniach, patrí sem aj vzdelávanie pre dospelých, špeciálne vzdelávanie pre telesne a duševne postihnutých žiakov, vojenské školy a akadémie, väzenské školy, súkromné a verejné vzdelávanie ako aj vzdelávanie spojené so športovými a rekreačnými činnosťami.

K sekcii **Q Zdravníctvo a sociálna pomoc** prislúchajú činnosti, ktoré sú zahrnuté v širokej škále, od zdravotníckej starostlivosti poskytovanej odborníkmi v nemocničných a sociálnych zariadeniach po domácu starostlivosť.

V sekcii **R Umenie, zábava a rekreácia** sú zaradené činnosti slúžiace na uspokojenie záujmov verejnosti v oblasti zábavy, kultúry a rekreácie ako športové a rekreačné činnosti, živé predstavenia, činnosť múzeí a herní.

Sekcia **S** zahŕňa **ostatné činnosti**, ktoré nie sú zaradené inde ako napr. činnosti členských organizácií, opravy počítačov a tovaru pre domácnosť a osobnú spotrebu.

Posledné dve sekcie **T Činnosti domácností ako zamestnávateľov** a **U Činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení** sa v tejto práci nesledujú z dôvodu nulových štatistík ako podniky nad 20 obyvateľov (www.infostat.sk).

3.3 Rozdiel medzi OKEČ a SK NACE

Štatistická klasifikácia ekonomických činností OKEČ bola premenovaná a uvedená do platnosti na Slovensku 1.1.2008 podľa smerníc Európskej únie na klasifikáciu odvetví ekonomických činností SK NACE (ŠÚ SR, 2009).

Klasifikácia SK NACE sa oproti predchádzajúcej klasifikácii OKEČ líši v počte sekcií, zatiaľ čo klasifikácia OKEČ mala 17 sekcií, klasifikácia SK NACE je rozšírená na 21 sekcií. V nasledujúcej tabuľke (Tabuľka 2) možno vidieť sekcie oboch klasifikácií a rozdiely v ich rozdelení a u niektorých prípadoch aj premenovaní.

Tabuľka 2: Rozdelenie klasifikácií ekonomických činností podľa sekcií

SK NACE		OKEČ	
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	A	Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo
B	Ťažba a dobývanie	B	Rybolov, chov rýb
C	Priemyselná výroba	C	Ťažba nerastných surovín
D	Dodávanie elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	D	Priemyselná výroba
E	Dodávka vody	E	Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody
F	Stavebníctvo	F	Stavebníctvo
G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava	G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava
H	Doprava a skladovanie	H	Hotely a reštaurácie
I	Ubytovacie a stravovacie služby	I	Doprava, skladovanie, pošta a telekomunikácie
J	Informácie a komunikácie	J	Finančné sprostredkovanie
K	Finančné a poisťovacie činnosti	K	Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti
L	Činnosti v oblasti nehnuteľností	L	Verejná správa a obrana
M	Odborné, vedecké a technické činnosti	M	Školstvo
N	Administratívne a podporné služby	N	Zdravotníctvo a sociálna pomoc
O	Verejná správa a obrana	O	Ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby
P	Vzdelávanie	P	Súkromné domácnosti s domácim personálom
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	Q	Exteritoriálne organizácie a združenia
R	Umenie, zábava a rekreácia		
S	Ostatné činnosti		
T	Činnosti domácností ako zamestnávateľov		
U	Činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení		

Zdroj: www.infostat.sk

Tento prechod na klasifikáciu SK NACE je v dôsledku ekonomického rozvoja, vzniku nových technológií, výrobkov a služieb a pre lepšie porovnanie s inými členskými štátmi Európskej únie, ktoré taktiež prijali túto klasifikáciu (ŠÚ SR, 2009).

4 ANALÝZA PRÍJMOVÝCH NEROVNOSTÍ PODĽA SK NACE

4.1 Príjmové nerovnosti na Slovensku

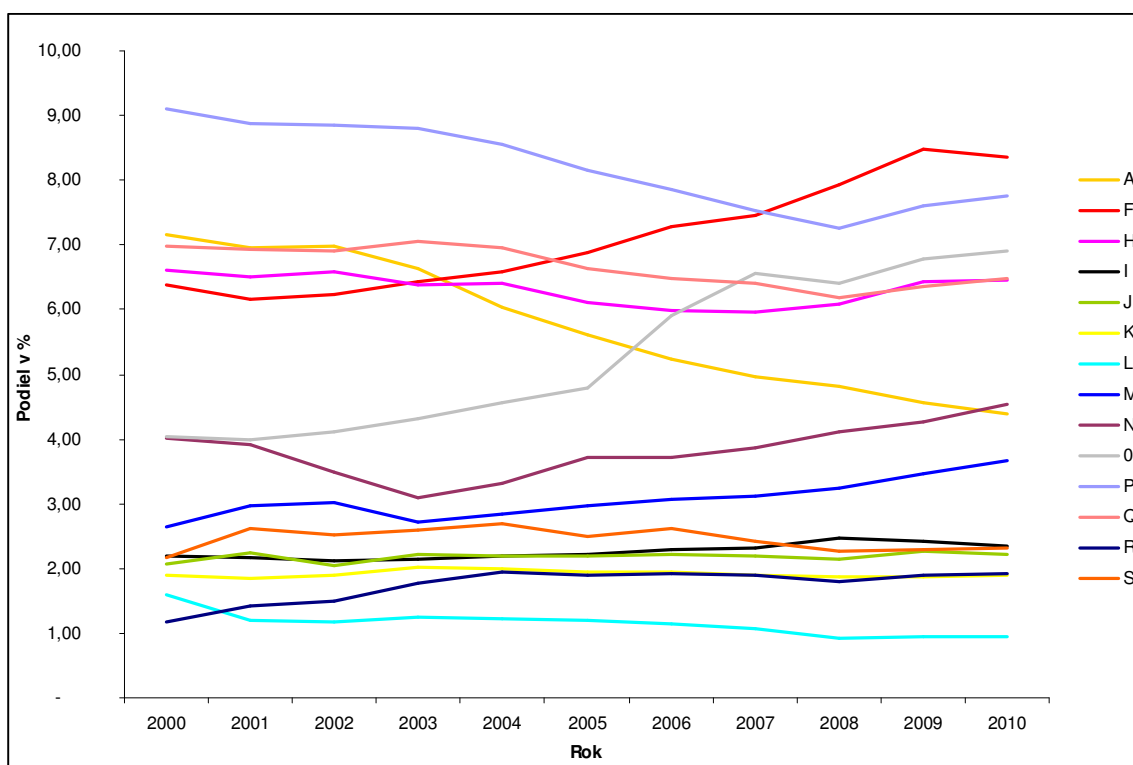
4.1.1 Vývoj zamestnanosti v ekonomických činnostiach

Vývoj počtu zamestnancov v jednotlivých ekonomických činnostiach sú rozdielne. Niekde stúpajú a v iných odvetviach klesajú (Graf 2). Podľa štatistických údajov, ktoré poskytuje Slovstat, najvyššie podiely zamestnancov pracujú v priemysle, ktoré sa pohybujú nad 22 % a výrazne prevyšujú ostatné ekonomické činnosti. Za nimi nasleduje zamestnanosť v maloobchode a veľkoobchode s podielom nad 14 %, ktoré tiež výrazne prevyšuje ostatné činnosti a preto sa ich záznam v grafe nenachádza. Ostatné sledované činnosti sa nachádzajú pod hranicou 10 % zamestnancov.

Keď porovnáme roky 2000 a 2010, tak zistíme, že najvyšší nárast zamestnancov v hospodárstve SR nastal v ekonomických činnostiach veľkoobchod a maloobchod, verejná správa a obrana, kde podiel vystúpil o tri percentuálne body. Naopak najväčšia zmena nastala v priemysle, kde podiel zamestnancov poklesol o viac ako 5 percentuálnych bodov a v poľnohospodárstve s poklesom o 2,8 %. Ďalšie výraznejšie zmeny zaznamenali ekonomické činnosti stavebníctvo a odborné, vedecké a technické činnosti, kde nastal nárast zamestnancov a vo vzdelávaní naopak pokles zamestnancov. Len mierne výkyvy možno pozorovať v štyroch činnostiach a to, umenie, zábava a rekreácia, administratívne a podporné služby s nárastom zamestnancov a činnosti v oblasti nehnuteľností, zdravotníctvo a sociálna pomoc a miernym poklesom podielu zamestnancov v hospodárstve Slovenska. Takmer rovnakú úroveň zamestnancov v tejto dekáde si zachovalo päť ekonomických činností, medzi ktoré patria finančné a poisťovacie služby, informácie a komunikácie, ubytovacie a stravovacie služby, doprava a skladovanie a ostatné činnosti.

Graf 2: Vývoj zamestnanosti v odvetviach ekonomických činností na Slovensku v rokoch 2000 – 2010

Zdroj: Slovstat ; Vypracovala: Mária Burzová

(Poznámka: Údaje sú za všetky podniky)

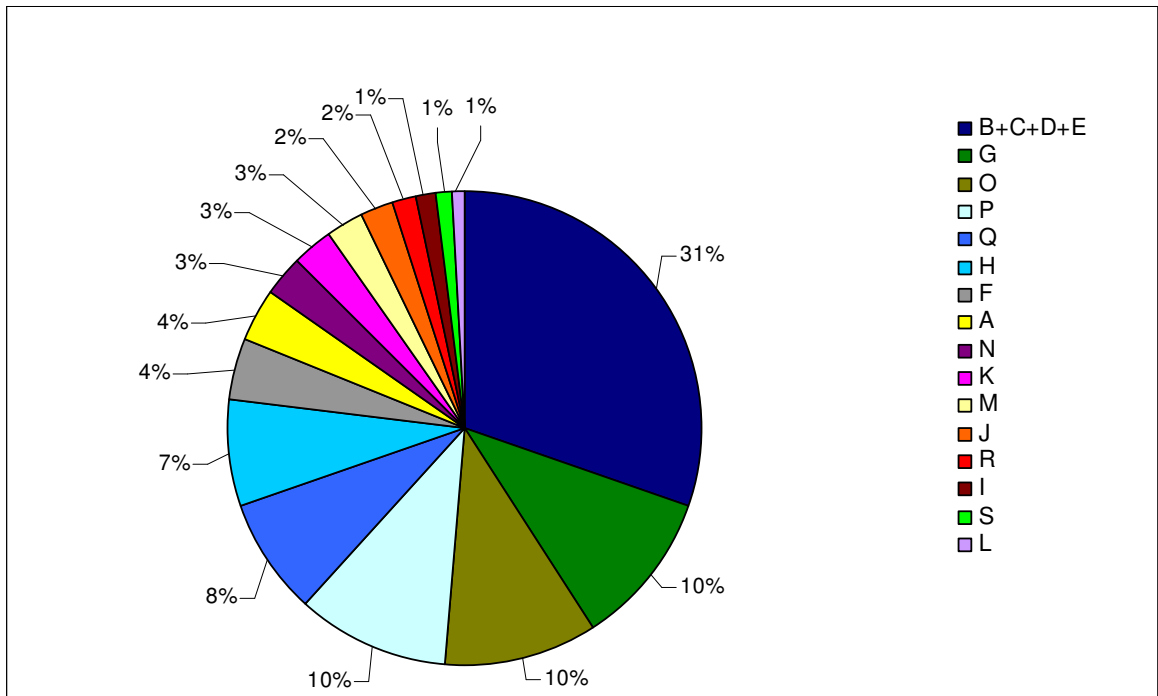
4.1.2 Zamestnanosť podľa ekonomických činností v roku 2009

Svetová finančná a hospodárska kríza sa v novembri 2008 začala prejavovať aj vo vývoji zamestnanosti. Začiatkom roku 2009 sa naďalej prehľbovala. V 1. štvrtroku 2009 podľa štatistických údajov sa zamestnanosť znížila medziročne o 2,7 %. Najvyšší pokles zamestnanosti z odvetvového hľadiska zaznamenalo poľnohospodárstvo (o 11,28 %), ďalej administratívne služby (o 10,8 %), priemysel (o 9,8 %), menší pokles činnosti v oblasti nehnuteľností (o 4,7 %), ubytovacie a stravovacie služby (o 4,2 %) a zdravotníctvo a sociálna pomoc (o 1,4 %) (Rievajová a kol., 2009).

Najvýraznejší podiel zamestnaných, v pozorovanom roku 2009, sa sústreďuje v priemyselných činnostiach s hodnotou 31 % (Graf 3). Hlboko pod touto hodnotou sa nachádzajú zvyšné ekonomické činnosti. Podiel 10 % zamestnaných z celkového počtu je v ekonomickej činnosti veľkoobchod a maloobchod, verejná správa a obrana, vzdelávanie. Pod touto úrovňou sa nachádzajú zdravotníctvo a sociálna pomoc (8 %), doprava a skladovanie (7 %), stavebníctvo a poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (4 %),

administratívne a podporné služby, finančné a poisťovacie činnosti a odborné, vedecké a technické činnosti (3 %). Najnižšie hodnoty 1-2 % zamestnaných zaznamenávajú činnosti v oblasti informácií a komunikácií, umení, zábave a rekreácii, ubytovacích a stravovacích službách, v činnostiach v oblasti nehnuteľností a ostatných činnostiach.

Graf 3: Podiel pracujúcich n Slovensku v odvetviach ekonomických činností v roku 2009

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

(Poznámka: Údaje sú za podniky s 20 a viac zamestnancami)

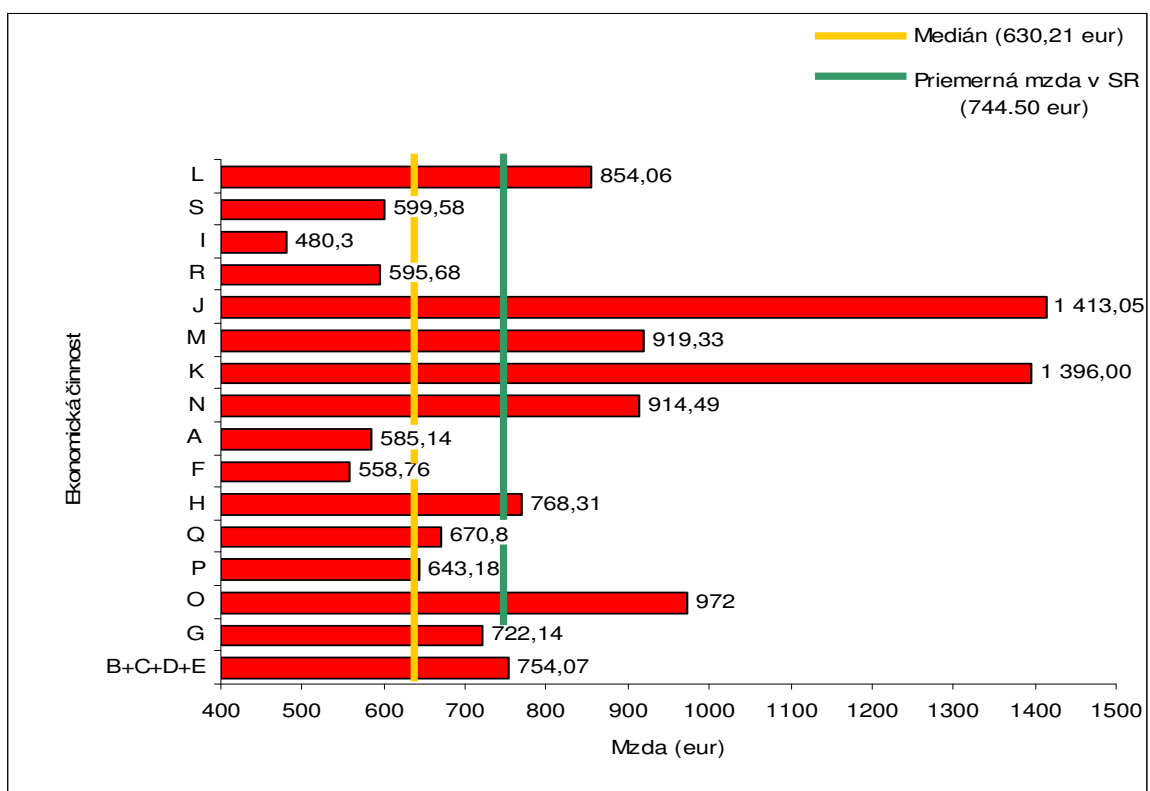
4.1.3 Priemerné mzdy podľa ekonomických činností v roku 2009

Priemerná nominálna mesačná mzda v hospodárstve Slovenska v roku 2009 bola 744,50 eur. Keď túto mzdu porovnáme s priemernými mzdami za jednotlivé ekonomické činnosti (Graf 4), tak zistíme veľké mzdové rozdiely. Vyššie mzdy ako je priemerná mzda sú zaznamenané v ôsmich ekonomických činnostiach a rovnako veľa činností zaznamenáva nižšie mzdy ako je priemerná mzda hospodárstva Slovenska. Najbližšie porovnateľné priemerné mzdy s celoslovenským priemerom majú ekonomické činnosti priemysel spolu (754,07 eur), doprava a skladovanie (768,31 eur) a veľkoobchod a maloobchod (722,14 eur). Taktiež môžeme podľa grafu porovnávať mzdy vzhľadom na

mediálnu hodnotu, ktorá je 630,21 eur. Pod touto hodnou sa nachádza päť ekonomických činností, ktoré vypovedajú najnižšie priemerné mzdy.

Najvyššie hodnoty zaznamenávajú činnosti v oblasti informácií a komunikácií (1413,05 eur) a taktiež finančné a poisťovacie činnosti (1396 eur), ktoré patria medzi najatraktívnejšie zamestnania v hospodárstve a vyžadujú si vyššie ukončené vzdelanie. Najnižšia priemerná mzda je uvedená v oblasti ubytovacích a stravovacích služieb (480,30 eur). Rozdiel medzi najnižšou a najvyššou priemernou mzdou je až 932,75 eur, čo znamená, že priemerná mzda v informáciách a komunikáciách predstavuje trojnásobok priemernej mzdy ubytovacích a stravovacích služieb.

Graf 4: Priemerná nominálna mesačná mzda na Slovensku podľa ekonomických činností v roku 2009

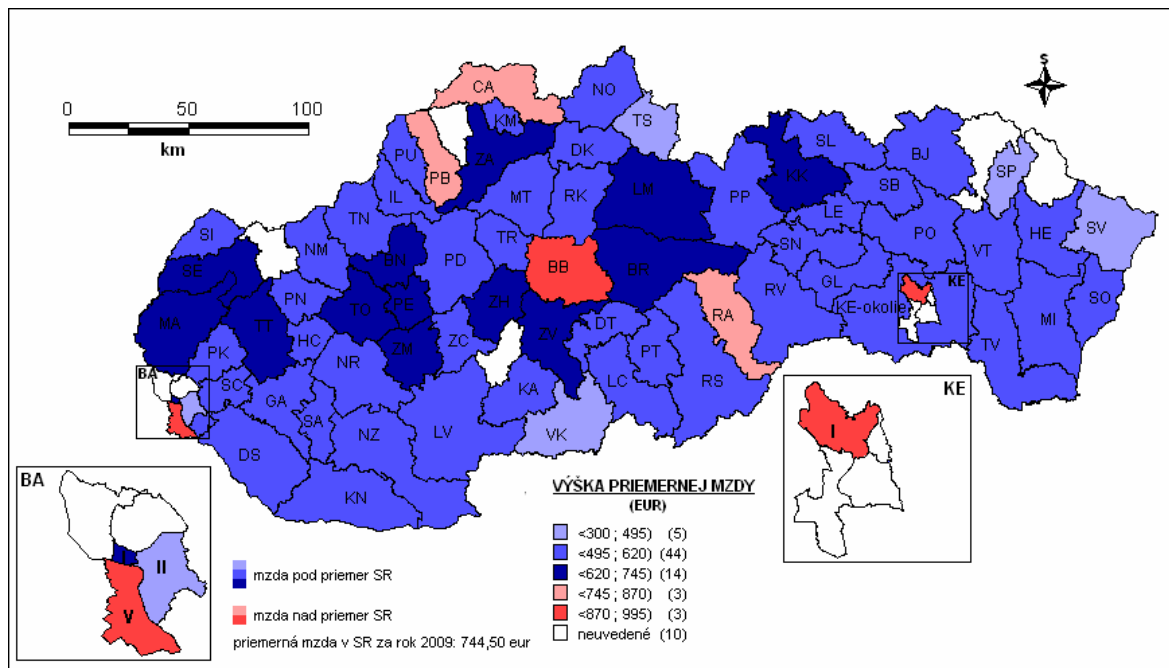

Zdroj: Slovstat ; Vypracovala: Mária Burzová

4.2 Príjmové nerovnosti v okresoch Slovenska

Na úrovni okresov môžeme pozorovať hlbšie nerovnosti a aj väčšie rozdiely v priemerných mzdách. Nasledujúce mapy znázorňujú tieto rozdiely v jednotlivých ekonomických činnostiach (údaje za fyzické osoby) v hospodárstve Slovenska a porovnanie s priemernou mzdou na Slovensku v roku 2009.

Mapa 1: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Výrazná časť okresov Slovenska v pôdohospodárstve sa nachádza pod priemernou úrovňou mzdy Slovenska, čo predstavuje suma 744,50 eur (Mapa 1). Nadpriemerný mesačný príjem je charakterizovaný len pre šesť okresov. Sem sa zaraďujú okresy Banská Bystrica, Bratislava V, Košice I, Revúca, Čadca a Považská Bystrica. Ostatné okresy v oblasti pôdohospodárstva vykazujú podpriemernú mzdu.

Najvyšší príjem dosahujú pracujúci v okrese Banská Bystrica (933,77 eur). Naopak najnižšou mzdou sa vyznačujú predovšetkým Veľký Krtíš (347,94 eur), ďalšie okresy s priemernou mzdou do 495 eur, sú Bratislava II, Snina, Stropkov a Tvrdošín. Zaujímavosťou je, že okresy nachádzajúce sa v najúrodnejšej časti Slovenska, na Podunajskej nížine nevypovedajú vyššie mzdy, práveže naopak, nachádzajú sa pod

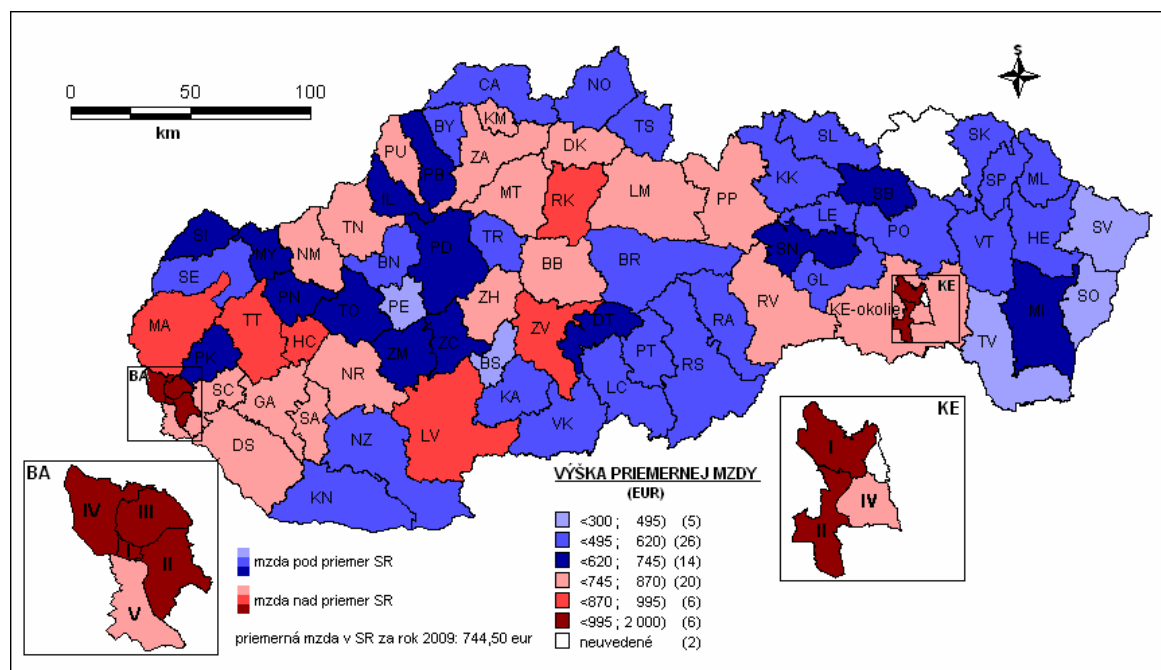
priemernou mzdou Slovenska v tejto činnosti. A vyššie mzdy vykazujú skôr regióny, ktoré sa nachádzajú vo vyšších nadmorských výškach a v oblastiach s výrazným lesným porastom a chovom zvierat. Taktiež si možno všimnúť, že mestské okresy zväčša nemajú uvedené údaje v tejto sfére, čoho príčinou môže byť, že zrejme nemajú podniky tohto zamerania. Avšak najdepresívnejšou oblasťou Slovenska v priemerných mzdách v pôdohospodárstve je východné a južné Slovensko.

Podľa štatistických údajov sú zaznamenané iba tri okresy, v ktorých priemerná mzda žien je vyššia ako priemerná mzda mužov. A priemerný rozdiel medzi mzdou muža a ženy je 150 eur.

Porovnanie priemernej mzdy Slovenska (744,50 eur) a priemernej mzdy za ekonomickú činnosť pôdohospodárstvo (585,14 eur) ukázalo, že priemerná mzda v pôdohospodárstve tvorí 78 % priemernej mzdy hospodárstva Slovenska. Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov je treťou najnižšie platenou činnosťou na Slovenku, nižšie sú už len stavebníctvo a ubytovacie a stravovacie služby.

Najvyšší počet zamestnaných v tejto ekonomickej činnosti je v okrese Nové Zámky (2185 EAO) rozprestierajúcim sa na poľnohospodársky využívanej Podunajskej nížine.

Mapa 2: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti priemysel spolu (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

V ekonomickej činnosti priemysel spolu je mesačný príjem vyšší ako v pôdohospodárstve. Nadpriemernou mzdou voči priemernej mzde hospodárstva SR sa vyznačuje 32 okresov (Mapa 2).

Okresy vyznačujúce sa nadpriemernou mzdou sú najmä okresy s najväčšími mestami, v ktorých sa sústreďuje priemysel, okresy s vhodnou dopravnou infraštruktúrou ako diaľnica D1, okresy na Považí už od minulosti centrom priemyselnej výroby. Najvyššia mzda v priemysle sa dosahuje v Bratislavských a Košických okresoch, kde dosahujú hodnoty nad tisíc eur. Sú to centrá významných priemyselných podnikov v mestách Bratislava a Košice.

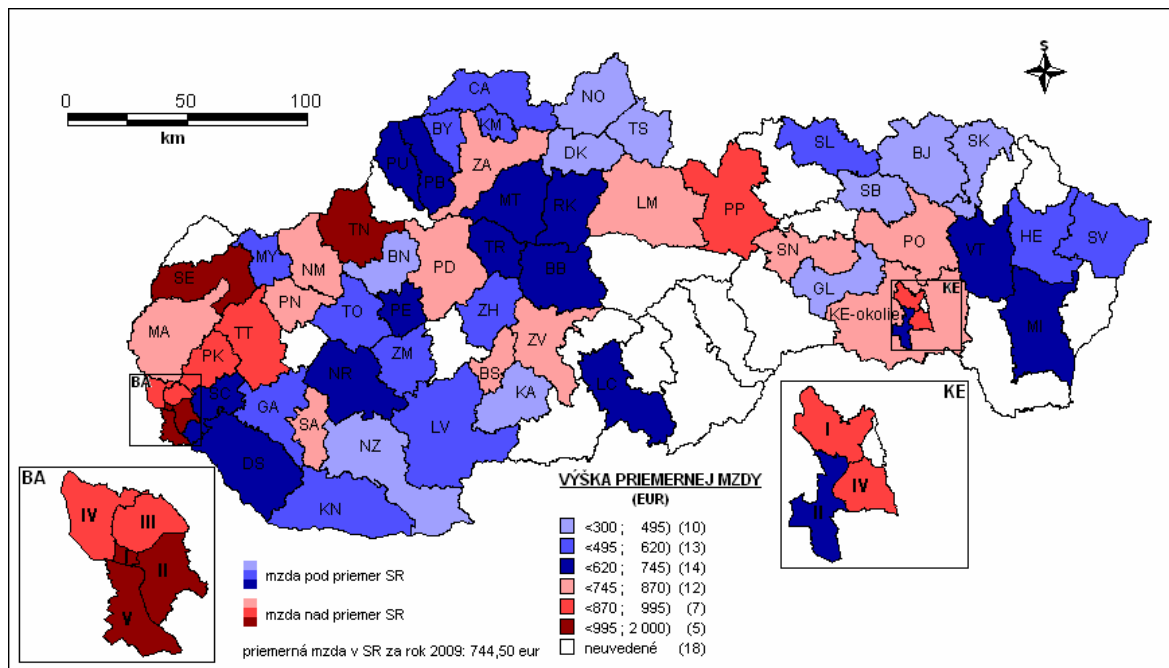
Najnižšia priemerná mzda v priemysle sa dosahuje v okrese Sobrance (379,47 eur), Trebišov, Banská Štiavnica, Snina a Partizánske. Taktiež pod priemernú mzdu sa zaraďujú okresy severného, východného a južného Slovenska.

V tejto ekonomickej činnosti ako jedinej všetky okresy zaznamenávajú vyššiu mzdu u mužov v priemere o 300 eur viac ako u žien. Môžeme predpokladať, že tento veľký mzdový rozdiel je sprevádzaný fyzickou schopnosťou pracujúcich podľa pohlavia.

Priemerná mzda v ekonomickej činnosti priemysel spolu je 754,07 eur a tým presahuje priemernú mesačnú mzdu hospodárstva Slovenska o jeden percentuálny bod.

Najviac zamestnancov v priemysle možno nájsť v okrese Trnava (19825 EAO) a okrese Prievidza (16456 EAO).

Mapa 3: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti
stavebníctvo (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

V stavebníctve sa nachádza 24 okresov v nadpriemernej časti príjmov v porovnaní s celoslovenským priemerom, ale na druhej strane až 37 okresov pod týmto priemerom (Mapa 3).

Najvyššie priemerné mzdy v tejto oblasti dosahujú okresy Bratislava II, Trenčín, Bratislava I, Bratislava V a Senica, kde priemerné mesačné mzdy vystúpili nad tisíc eur. Vyššie príjmy v oblasti stavebníctva v niektorých okresoch môžu byť spôsobené turizmom a rekreáciou v oblasti Tatier v okresoch Poprad a Liptovský Mikuláš výstavbou hotelov, apartmánov, chát pre návštevníkov. V okresoch, v ktorých sú dostatočné zdroje stavebných surovín, pretože väčšie stavebné podniky vznikajú v blízkosti ťažby stavebných surovín. Výstavba bytových domov a iných budov v blízkosti hlavných veľkých miest regiónov, rekonštrukcia a výstavba diaľnic a železníc.

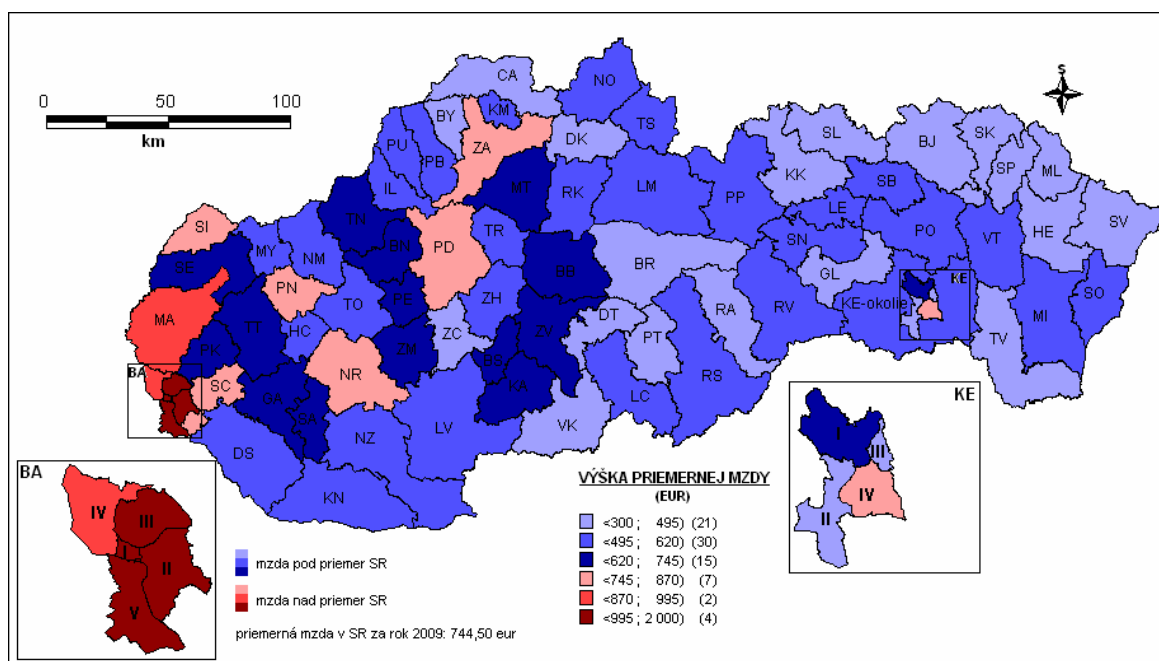
Najnižšia mesačná priemerná mzda je zaznamenaná v okrese Nové Zámky (375,65 eur), v kategórii do 495 eur sú aj okresy Krupina, Námestovo, Sabinov, Gelnica, Dolný Kubín, Svidník, Bardejov, Bánovce nad Bebravou, Tvrdošín.

V 28 % zaznamenaných okresov majú vyššiu priemernú mzdu v stavebníctve ženy. Priemerný mzdový rozdiel v tejto činnosti medzi mužom a ženou je 230 eur.

Stavebníctvo sa nachádza na druhom mieste s najnižšími priemernými mzdami v porovnaní s ostatnými ekonomickými činnosťami na Slovensku a je len 75 % hodnotou priemernej mzdy hospodárstva SR.

V tejto ekonomickej činnosti najviac zamestnancov sa nachádza v okrese Žilina (5858 EAO), kde sa nachádza veľa stavebných firiem.

Mapa 4: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti veľkoobchod a maloobchod (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Maloobchod a veľkoobchod sa vyznačujú s výrazným zastúpením okresov s podpriemernou mzdou (menej ako 744,50 eur), kde sa zaraďuje až 66 okresov Slovenska, čo tvorí vyše 80 % okresov. Len v 13tich okresoch je priemerná mzda vyššia ako priemerná mzda hospodárstva SR (Mapa 4).

Nadpriemernú mzdu tvoria najmä okresy veľkých miest Slovenska, kde sa sústreďujú obchodné činnosti, v oblasti dobrej dopravnej siete, v západnej časti Slovenska môžu byť aj vyššie mzdy zapríčinené obchodovaním s Českou republikou a Rakúskom. Najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v tejto ekonomickej činnosti majú okresy Bratislavy, okolo a cez tisíc eur.

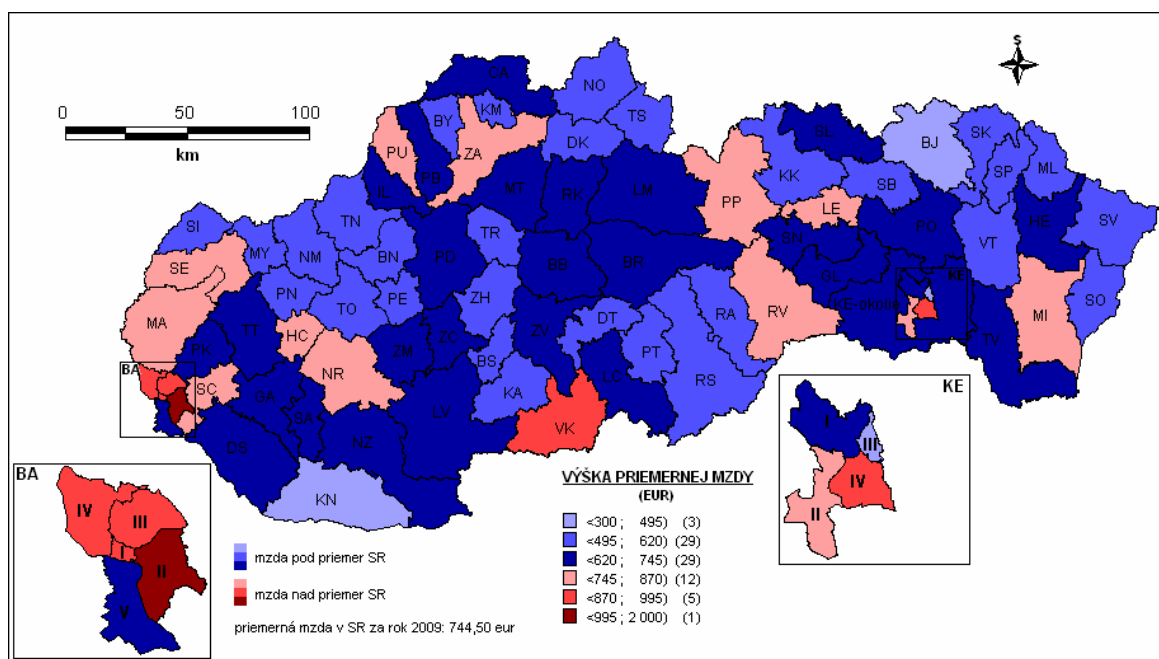
Nízke hodnoty priemernej mzdy majú okresy severovýchodného a severného Slovenska a niektoré okresy stredného Slovenska. Depresívny je teda najmä východ a stred Slovenska.

V tejto ekonomickej činnosti podľa okresov majú vyššiu priemernú mzdu muži a iba jeden okres (okres Brezno) poukazuje na vyššiu mzdu žien. Priemerný rozdiel v odmeňovaní mužov a žien v tejto činnosti je 200 eur.

Priemerná nominálna mesačná mzda vo veľkoobchode a maloobchode na Slovensku je 722,14 eur a nachádza sa tesne pod priemernou mzdou hospodárstva Slovenska.

Veľkoobchod a maloobchod zamestnáva výrazne najviac obyvateľov v okrese Bratislava II (12547 EAO).

Mapa 5: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti doprava a skladovanie (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Podobne ako vo veľkoobchode a maloobchode, tak aj v doprave a skladovaní je výrazný podiel okresov s podpriemernou mesačnou mzdou (77 %), čo predstavuje 61 okresov, ostatných 18 okresov sa už vyznačuje s nadpriemernou mzdou (Mapa 5).

Nadpriemerné mzdy sú v okresoch, ktoré sú logistickými, dopravne dobre dostupnými centrami, na západe Bratislavské okresy, okres Malacky, Senica, na severe okresy Žilina, Poprad, juhu okresy Veľký Krtíš, Rožňava, okresy Košíc a východe okres Michalovce. Tieto okresy majú taktiež výhodnú dopravnú polohu vzhľadom na diaľnice a rýchlostné cesty. Najvyššiu mzdu a zároveň jediná dosiahnutú mzdu nad tisíc eur má okres Bratislava II (1447,25 eur).

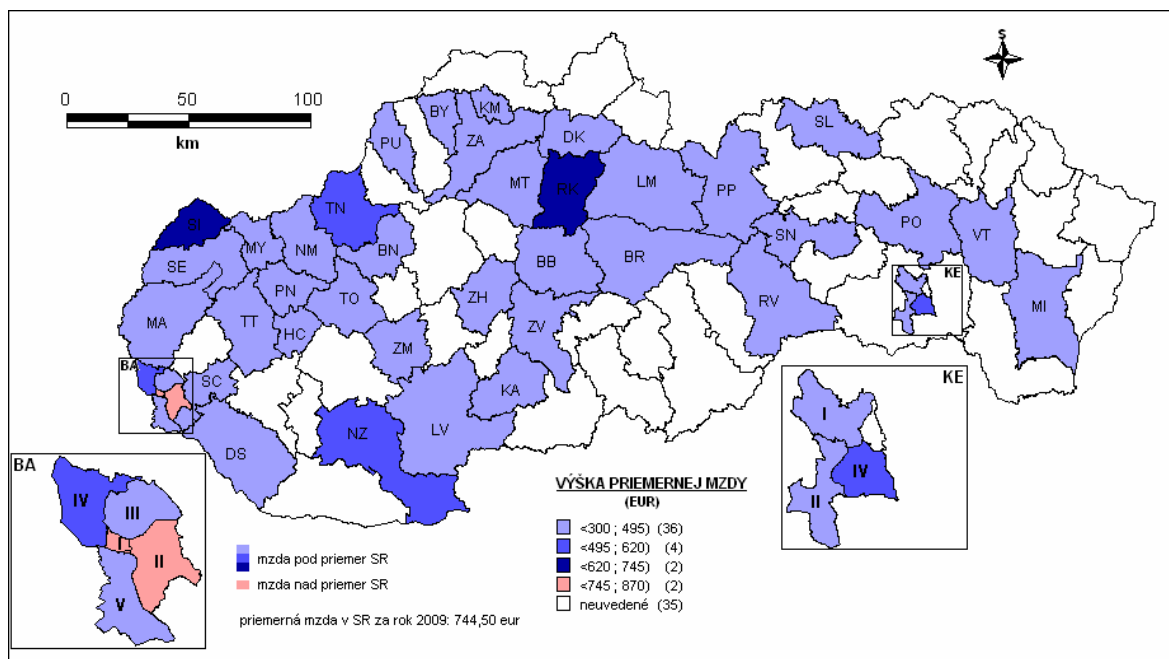
V okresoch Košice III, Komárno a Bardejov priemerné mzdy dosahujú výšku do 495 eur a patria medzi okresy s najnižšími mzdami v tejto ekonomickej činnosti.

Len v ôsmich okresoch zo 79 okresov je priemerná mzda vyššia u žien, ostatné okresy poukazujú na vyššiu mzdu mužov a priemerný mzdový rozdiel medzi oboma pohlaviami je 180 eur.

Priemerná mzda ekonomickej činnosti doprava a skladovanie v porovnaní s celoslovenským priemerom je o 2 percentuálne body vyššia a tvorí 768,31 eur.

5795 EAO je zamestnaných v oblasti dopravy a skladovania v okrese Bratislava I, čo sa zaraďuje na prvé miesto v počte pracujúcich v tejto ekonomickej činnosti.

Mapa 6: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti ubytovacie a stravovacie služby (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Ubytovacie a stravovacie služby vykazujú podpriemernú mzdu takmer vo všetkých okresoch s uvedenými hodnotami (Mapa 6), len 2 okresy Bratislavy majú mierne nadpriemernú mzdu.

Priemerná mzda dosahuje mierny nadpriemer hodnoty priemernej mzdy hospodárstva SR v okresoch Bratislava I (816,91 eur), čo je centrum mesta Bratislavy a okres Bratislava II (783,79 eur).

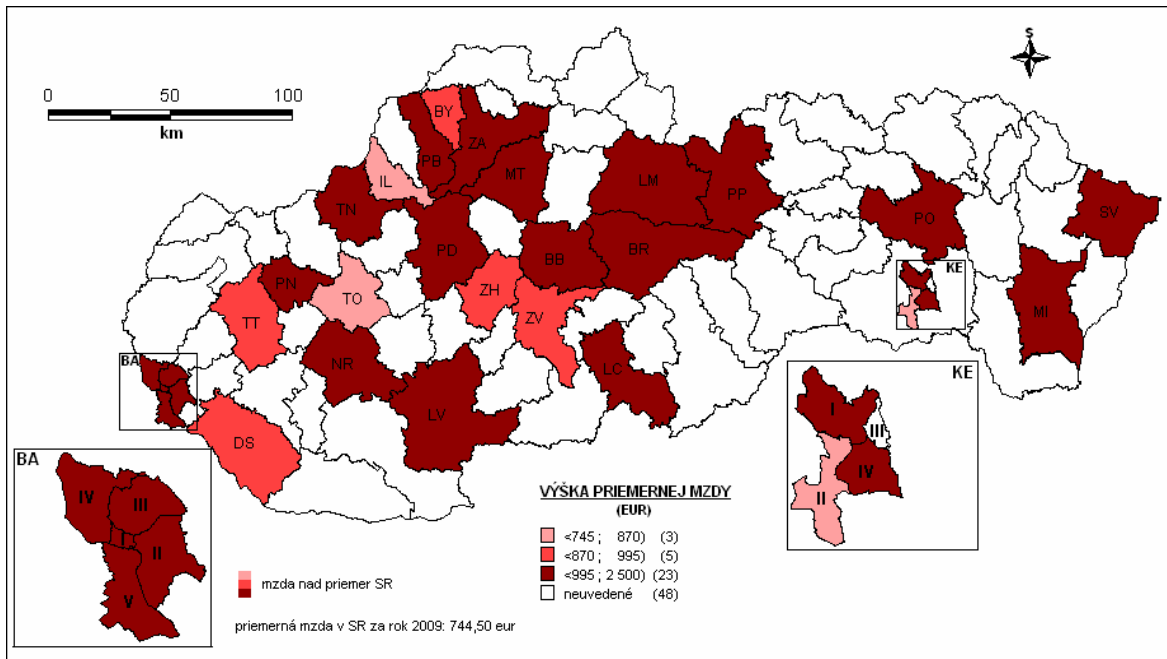
V ostatných okresoch, za ktoré sú uvedené údaje o priemernej mzde, sú nižšie, až nízke priemerné mzdy. Až v 36tich okresoch je priemerná mesačná mzda len do 495 eur. Najnižšiu mzdu v tejto činnosti má okres Spišská Nová Ves (314,05 eur) a okres Bytča (317,79).

V tejto ekonomickej činnosti môžeme pozorovať menšie gender nerovnosti, priemerne len 80 eur. A 18 % uvedených okresov vykazuje vyššiu mzdu žien.

Ubytovacie a stravovacie služby sú najnižšie ohodnotenou ekonomickou činnosťou, kde priemerná mesačná mzda dosahuje 480,30 eur. V porovnaní s priemernou mesačnou mzdou v rámci hospodárstva Slovenska je táto činnosť len 64 % podielom.

Najvýraznejší počet zamestnaných v ubytovacích a stravovacích službách je v okrese Bratislava I (1910 EAO) ako centra hlavného mesta Slovenka a okrese Poprad (1083 EAO) ako regiónu pre cestovný ruch.

Mapa 7: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti informácie a komunikácie (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

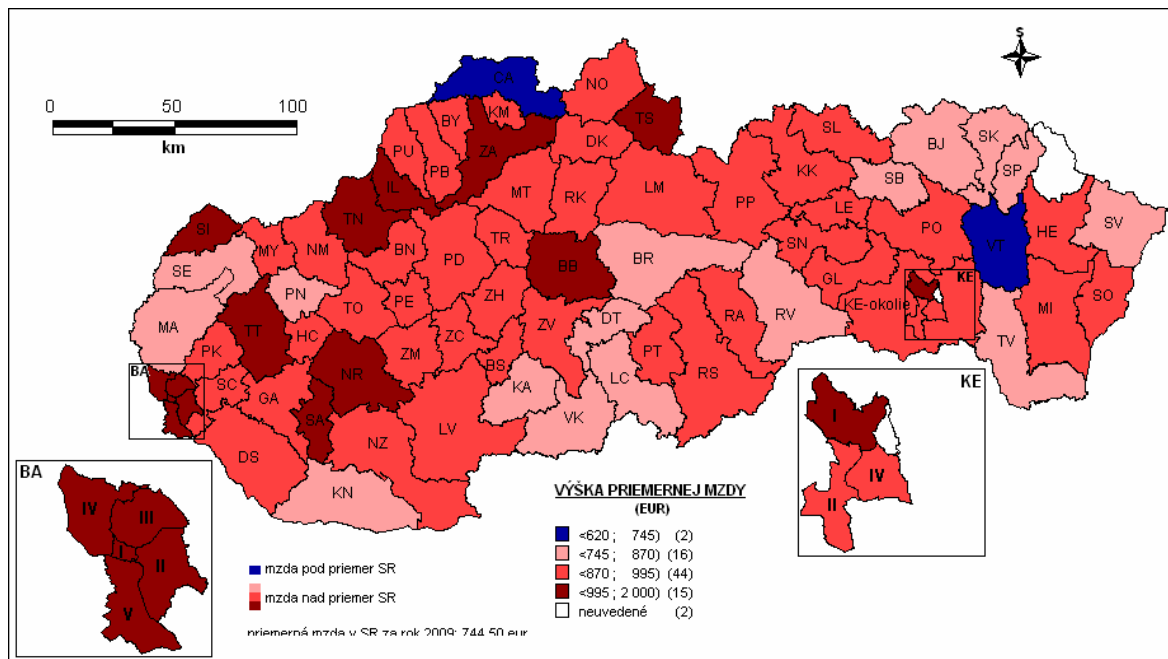
Zaujímavou ekonomickou činnosťou sú informácie a komunikácie, kde je viditeľná iba priemerná mzda vyššia ako je priemerná mzda v hospodárstve SR (Mapa 7). Aj napriek tomu, že štatistika uvádza hodnoty miezd len za menej ako polovicu okresov, možno povedať, že táto ekonomická činnosť je vysoko ohodnotená s najvyššou kategóriou miezd v uvedených okresoch. 23 z 31 okresov má mzdy rovné a vyššie ako tisíc eur a dokonca mzdy Bratislavských okresov dosahujú dve tisíc eur. Informácie a komunikácie zahŕňajú činnosti, po ktorých je vysoký dopyt.

Činnosti v oblasti informácií a komunikácií si vyžadujú vyššou úroveň vzdelania. V týchto odboroch študuje prevažná časť mužov a potom sa to odzrkadľuje na mzdách. Len jeden okres (okres Martin) zaznamenáva vyššiu mzdu žien v tejto oblasti. Taktiež táto ekonomická činnosť vykazuje najvyššie rodové mzdové rozdiely, priemerne 580 eur.

Samotná priemerná mesačná mzda tejto ekonomickej činnosti je najvyššou priemernou mzdou s pomedzi všetkých činností a dosahuje hodnotu 1413,05 eur, čo je takmer dvojnásobok celoslovenského priemeru.

V Bratislavských okresoch sa nachádza najviac, niekoľko tisícok, zamestnaných v oblasti informácií a komunikácií, preto v hlavnom meste sa predovšetkým sústreďujú činnosti z tejto oblasti.

Mapa 8: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti finančné a poisťovacie služby (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

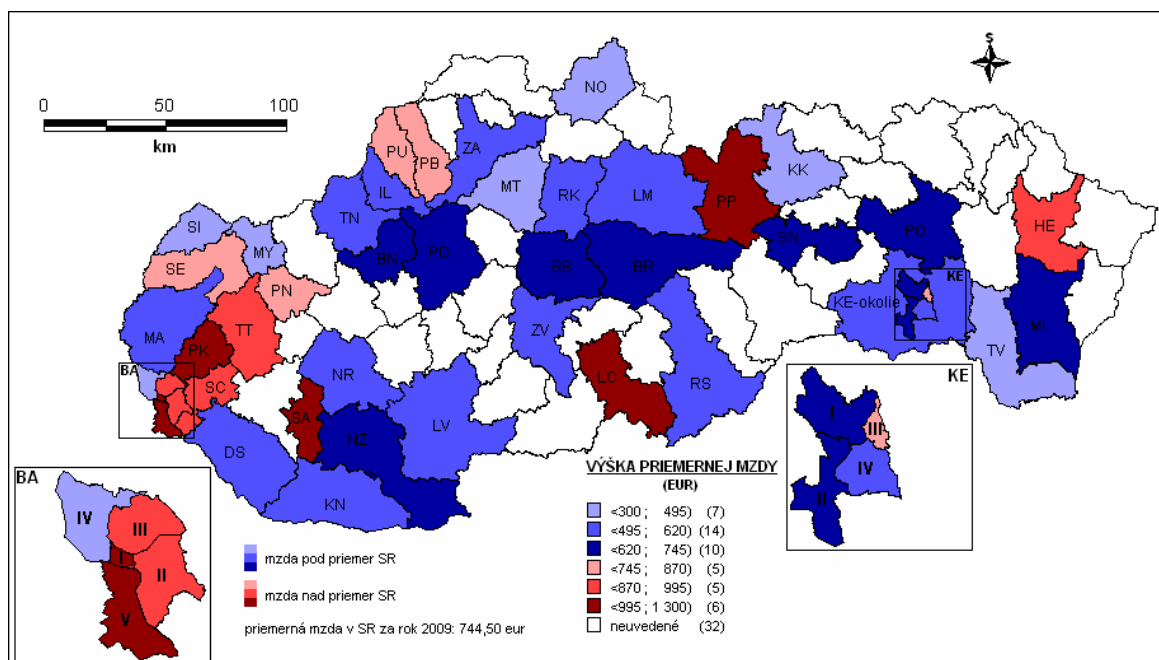
Podobnú situáciu ukazujú štatistiky vo finančných a poisťovacích službách, kde prevláda mzda vykazujúca nadpriemernú hodnotu mzdy v porovnaní s priemernou mzdou Slovenska (Mapa 8). Len dva okresy, Čadca (625,05 eur) a Vranov nad Topľou (704,90 eur) majú mzdy nižšie ako je priemerná mzda (744,50 eur). Možnou príčinou nižšej mzdy v okrese Čadca môže byť, podľa SODB 2001 vyšší podiel obyvateľstva s nižším vzdelaním a bez vzdelania.

Deväť okresov zaznamenáva vyššiu mzdu žien ako mzdu mužov. Rodová nerovnosť sa v tejto činnosti pohybuje priemerne vo výške 150 eur.

Táto ekonomická činnosť obsadzuje druhú najvyššiu priečku v priemernej mesačnej mzde a je o 86 percentuálnych bodov vyššia ako priemerná mzda v hospodárstve SR.

Podobne ako v činnostiach informácií a komunikácií, tak aj vo finančných a poisťovacích činnostiach sa najviac ekonomicky aktívneho obyvateľstva sústreďuje v meste Bratislava a predovšetkým v centre mesta, okrese Bratislava I (11082 EAO).

Mapa 9: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti v oblasti nehnuteľností (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

V oblasti nehnuteľností opäť prevládajú mzdy pod priemerom priemernej mzdy hospodárstva SR, avšak je tu výraznejšie zastúpenie aj okresov s nadpriemernou mzdou (Mapa 9).

Nadpriemerné mzdy sú v okresoch Bratislavy a odtiaľ smerom na severovýchod pozdĺž diaľnice D1 a hlavnej železničnej trate (okresy Pezinok, Senec, Trnava, Piešťany), ďalej okresy Šaľa, Poprad, Humenné poukazujú na vyššie priemerné mzdy ako v ostatných okresoch. Ale najzaujímavejším prípadom je okres Lučenec, v ktorom sa nachádza najvyššia priemerná mzda (1216,59 eur) v tejto oblasti zo všetkých sledovaných okresov. Vyššia mzda je aj v okrese Poprad, čo môže byť podnietené lukratívnou lokalitou pre prítomnosť Tatier.

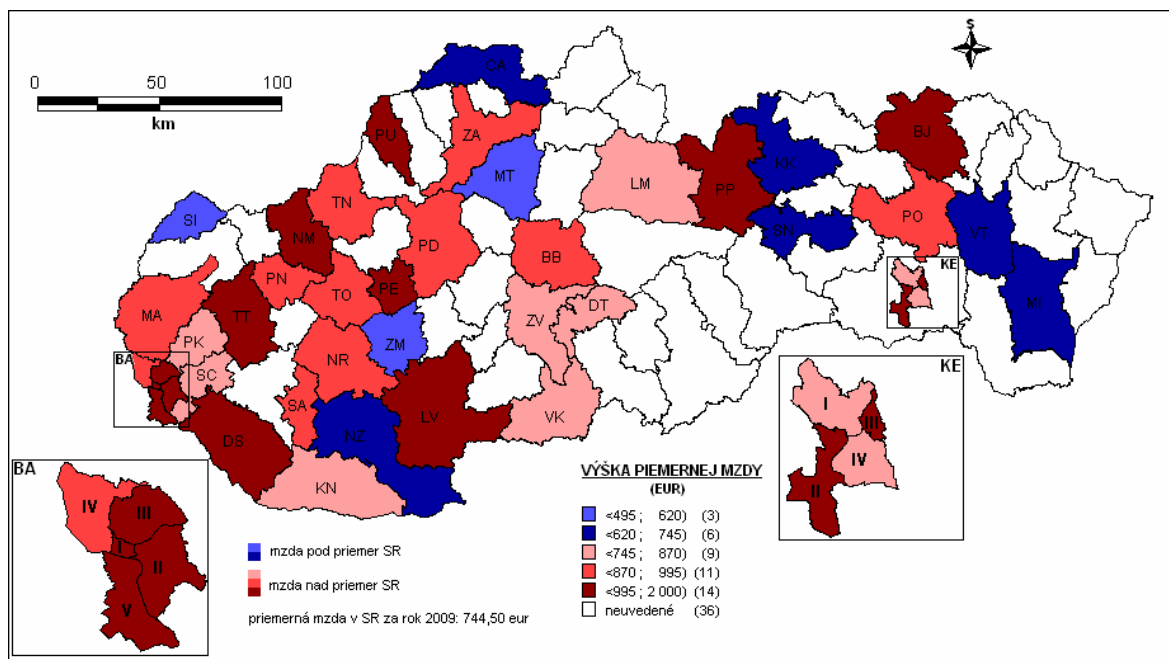
Najnižšou priemernou mzdou v činnostiach nehnuteľností sa vyznačuje okres Trebišov (334,48 eur).

Vyššiu priemernú mesačnú mzdu žien vypovedá sedem zo 47 okresov, za ktoré máme štatistické údaje v tejto oblasti a priemerný rozdiel medzi mzdou muža a ženy je 160 eur.

Keď porovnáme priemernú mzdu ekonomickej činnosti v oblasti nehnuteľností s priemernou mzdou Slovenska, tak zistíme, že priemerná mzda za ekonomickú činnosť je vyššia viac ako o sto eur, s hodnotou 854,06 eur.

V oblasti nehnuteľností najviac zamestnancov sa nachádza v okrese Bratislava I (1125 EAO).

Mapa 10: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti odborné, vedecké a technické činnosti (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

V oblasti odborných, vedeckých a technických činností sa väčšina uvedených okresov nachádza nad celoslovenským priemerom a len zopár okresov má výšku priemernej mzdy nižšiu ako je priemer SR (Mapa 10).

Táto oblasť činností je úzko spojená s vyšším vzdelaním dosiahnutým vzdelaním a podľa mapy vidieť, že aj vyššie mzdy sú v okresoch s prítomnosťou vysokých škôl. Najvyššie priemerné mzdy sú v okresoch Trnava (1980,69 eur) a Bratislava I (1939,96 eur).

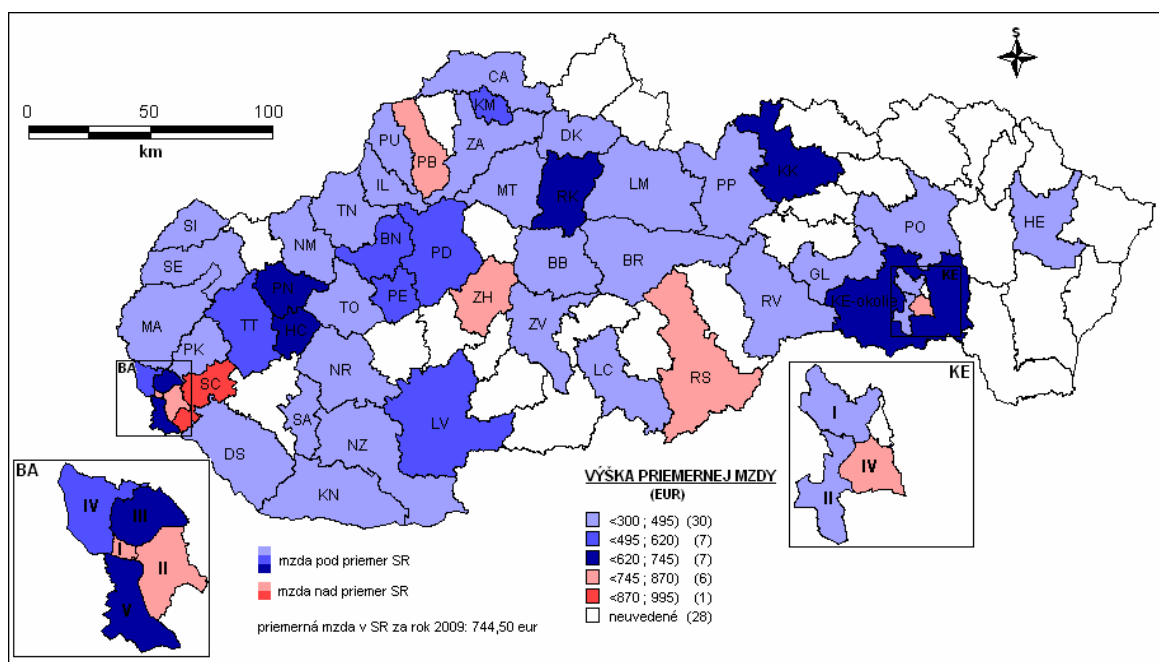
Najnižšími mzdami v tejto sfére vyznačujú okresy Skalica (512,90 eur), Martin (525,35 eur) a Zlaté Moravce (527,01 eur).

Odborné, vedecké a technické činnosti patria medzi činnosti, ktoré dosahujú vysoké rodové mzdové rozdiely, priemerne 350 eur. V štyroch okresoch prevláda vyššia mzda žien.

V oblasti odborných, vedeckých a technických činností je priemerná mesačná mzda o 23 % vyššia oproti priemernej mesačnej mzde SR, s hodnotou 919,33 eur.

Činnosti v tejto oblasti sú sústredené predovšetkým v hlavnom meste Bratislava, kde aj pracuje najviac obyvateľov v tejto oblasti v porovnaní s ostatnými regiónmi Slovenska.

Mapa 11: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti administratívne a podporné služby (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Väčšina okresov v oblasti administratívy a podporných služieb má priemerné mzdy nízke, až 30 okresov len do sumy 495 eur (Mapa 11).

Najvyššiu priemernú mzdu možno pozorovať v okrese Senec (968,86 eur).

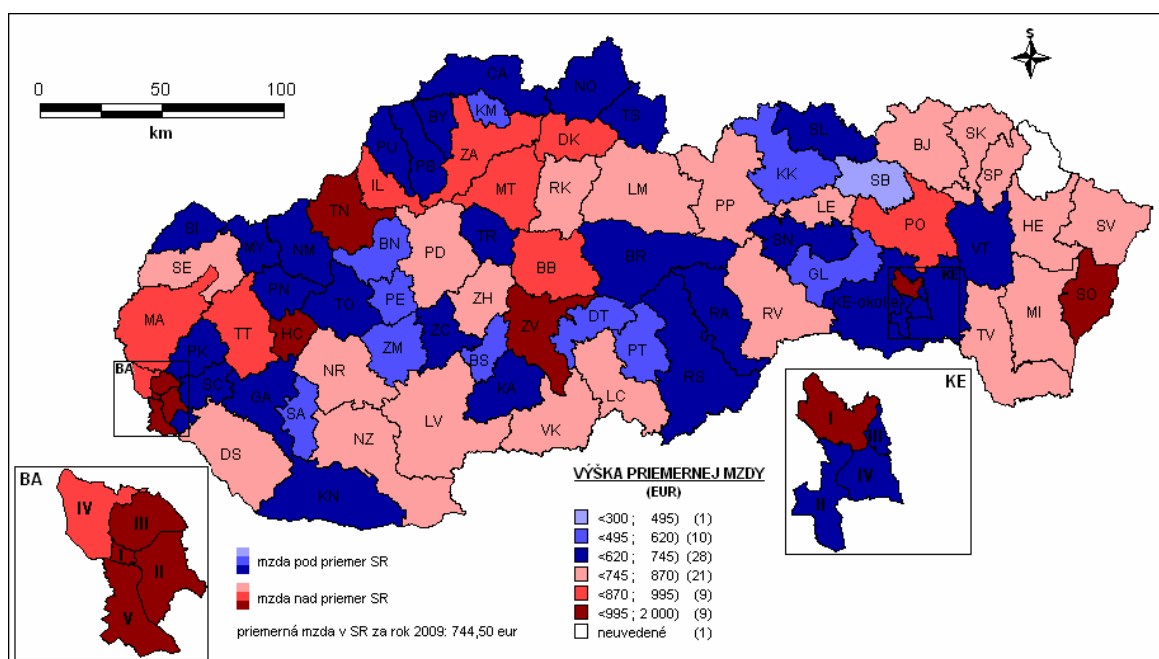
Podobne ako pri stavebníctve sa v týchto činnostiach nachádza väčší počet okresov s vyššou priemernou mzdou žien (13 okresov), ale aj napriek tomu výrazná väčšina okresov zaznamenáva vyššiu mzdu mužov (39 okresov). Priemerný mzdový rozdiel medzi pohlaviami je 200 eur.

Suma 914,49 eur je výška priemernej mzdy v tejto ekonomickej činnosti a je vyššia ako priemerná mzda v hospodárstve Slovenska.

Zamestnaní obyvatelia v administratíve sa sústreďujú taktiež predovšetkým v Bratislave a konkrétne v okrese Bratislava II (4487 EAO).

Mapa 12: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti verejná správa a obrana (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Zaujímavá situácia nastala ekonomickej činnosti verejná správa a obrana, kde presne polovica okresov má výšku mzdy vyššiu ako je priemerná mzda SR a polovica okresov nižšiu priemernú mzdu (Mapa 12).

Nadpriemerné mzdy pozorujeme v okresoch pozdĺž štátnych hraníc, keďže táto ekonomická činnosť zahŕňa aj činnosti v oblasti zahraničných vecí, ale aj niektoré vnútroštátne okresy. Najvyššie mzdy sú dosahované v okresoch Bratislava I, II, III, kde priemerná mesačná mzda vystúpila až nad 1100 eur.

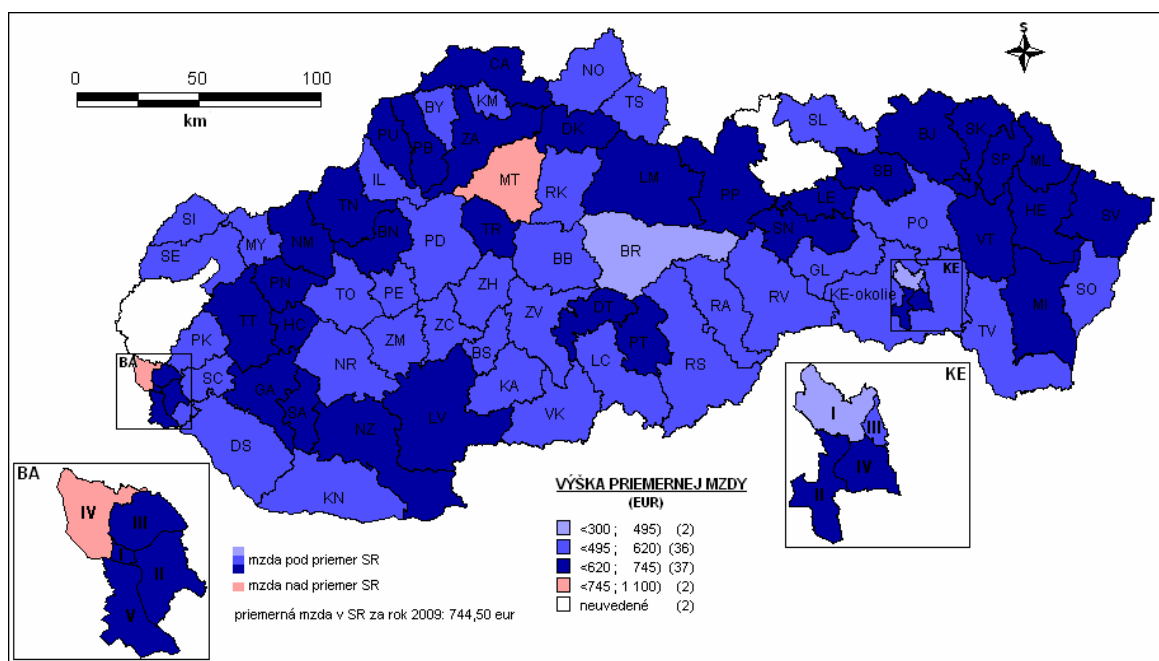
Najnižšou priemernou mesačnou mzdou sa vystihuje okres Sabinov (477,68 eur).

Výrazne vyšší rodový rozdiel môžeme pozorovať aj v tejto ekonomickej činnosti, priemerne je to 250 eur. A všetky okresy, okrem dvoch (okresy Košice II. A Sabinov), vykazujú vyššiu mzdu mužov ako žien.

Verejná správa a obrana obsadzuje tretiu priečku s najvyššou priemernou mzdou z pomedzi všetkých ekonomických činností a je výrazne vyššia oproti priemernej mzde na Slovensku.

Okresy Bratislava I a Bratislava III zaznamenávajú najvyšší počet zamestnancov v ekonomickej činnosti verejná správa a obrana z pomedzi všetkých okresov Slovenska.

Mapa 13: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti vzdelávanie (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Vzdelávanie je na Slovensku nízko ohodnotená práca. Takmer všetky okresy okrem dvoch vykazujú mesačnú mzdu pod priemerom Slovenska (Mapa 13).

Nadpriemernú mzdu môžeme vidieť v okresoch Bratislava IV (1032,42 eur) a Martin (778,40 eur), kde sa nachádzajú významné vzdelávacie inštitúcie, v Martine sa nachádza taktiež Matica slovenská a taktiež Martin ako mesto je historickým centrom vzdelávania.

Najnižšie mzdy zaznamenávajú okresy Košice I (393,31 eur) a Brezno (473,77 eur).

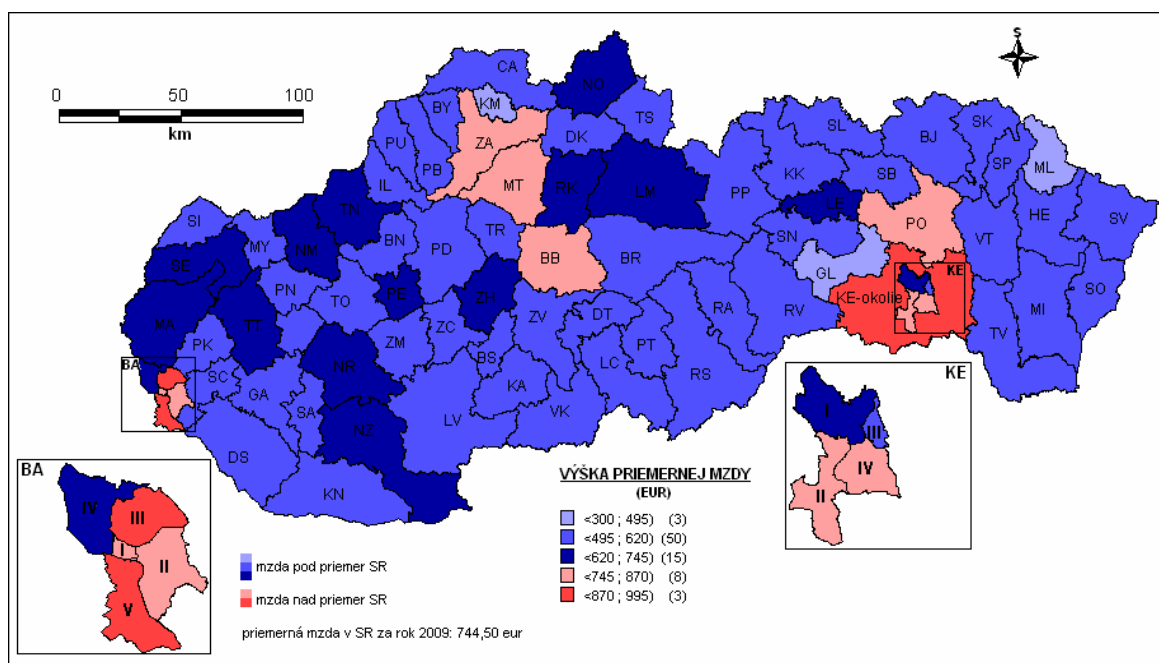
V oblasti vzdelávania sú mzdové rozdiely medzi mužom a ženou najnižšie, priemerne 40 eur a dokonca 20 okresov ukazuje vyššiu priemernú mzdu žien. Príčinou

tejto menšie mzdovej rozdielnosti môže byť skutočnosť, že činnosti v tejto oblasti patria do štátneho sektora.

Priemerná mzda za ekonomickú činnosť vzdelávanie tvorí len 86 % podiel z priemernej mesačnej mzdy hospodárstva Slovenska.

Najviac zamestnancov vo vzdelávaní má okres Tvrdošín (8127 EAO).

Mapa14: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti zdravotníctvo a sociálna pomoc (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Tak ako u vzdelávaní, aj v zdravotníctve je prevažná časť okresov Slovenska v kategóriách miezd pod úroveň priemernej mzdy v hospodárstve SR (Mapa 14).

Najvyššie priemerné mzdy sú dosahované v okresoch najväčších miest Slovenska. Priemerná mzda v okrese Bratislava III dosahuje najvyššiu hodnotu (967,23 eur), kde sa nachádza zdravotnícke centrum Kramáro.

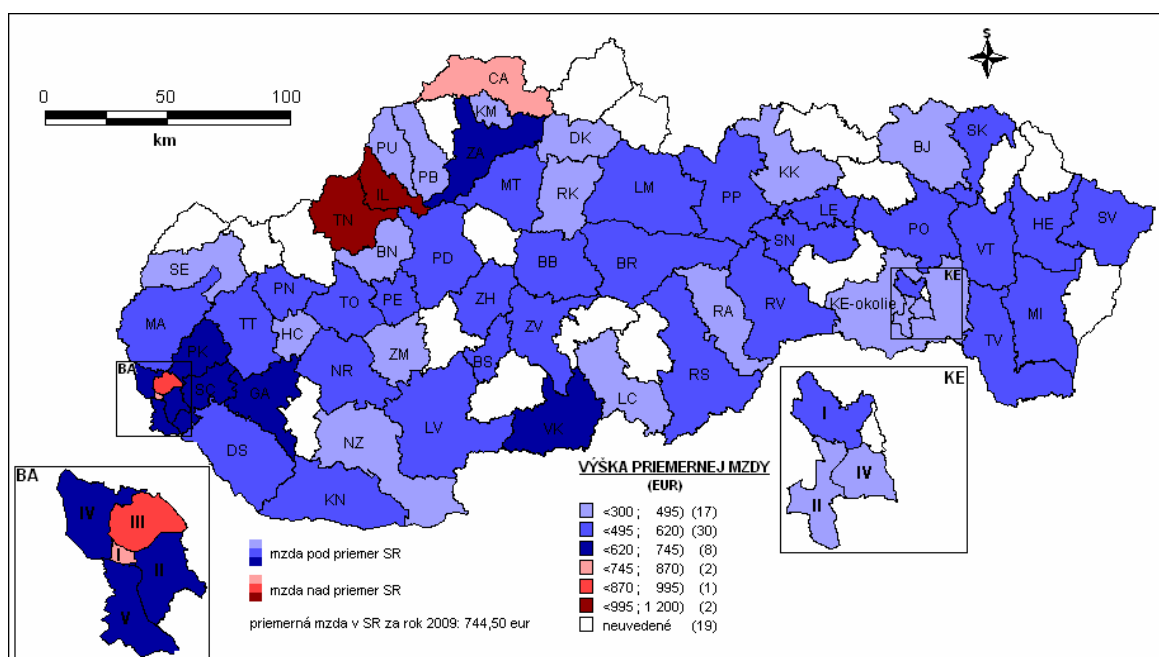
V okrese Gelnica je najnižšia priemerná mzda v rámci okresov Slovenska v oblasti zdravotníctva a sociálnej pomoci (412,18 eur).

Podobne ako vo vzdelávaní, aj v zdravotníctve sú nižšie rodové mzdové rozdiely (priemerne 70 eur). A 14 okresov zaznamenávajú vyššiu priemernú mzdu žien.

Táto ekonomická činnosť je ohodnotená taktiež nižšie oproti priemernej mzde Slovenska, pretože priemerná mzda zdravotníctva a sociálnej pomoci tvorí 670,80 eur.

Výrazný počet zamestnaných v oblasti zdravotníctva a sociálnej pomoci môžeme nájsť v okrese Bratislava II (7478 EAO), kde sa nachádza veľké zdravotné stredisko.

Mapa 15: Priemerná nominálna mesačná mzda v odvetviach ekonomickej činnosti umenie, zábava a rekreácia (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Umenie, zábava a rekreácia je na Slovensku mzdovo nižšie hodnotená ekonomická činnosť. Nachádza sa tu len 5 okresov s nadpriemernou mzdou voči priemernej mzde SR (Mapa 15).

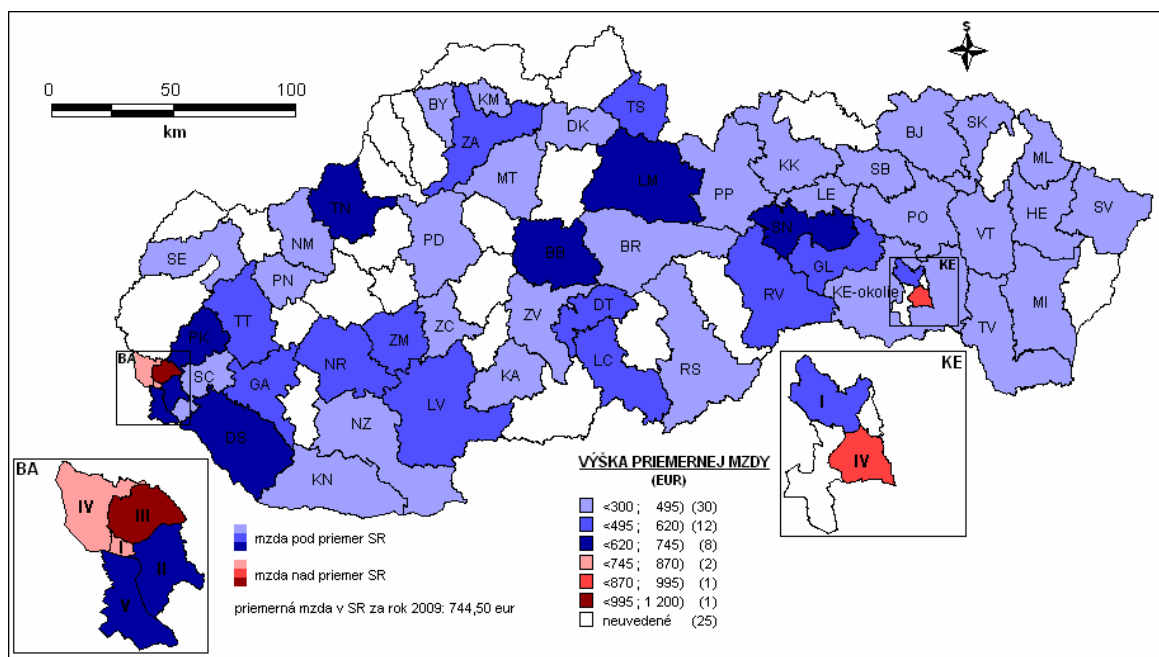
Okres Trenčín, známy s mestom Trenčín ako mestom módy a okres Ilava dosahujú najvyššie priemerné mzdy pohybujúce sa nad tisíc eur. Dôvody, prečo práve tieto okresy majú nadpriemernú mzdu sa nám nepodarilo zistiť. Na druhej strane najnižšiu priemernú mesačnú mzdu v tejto oblasti má okres Kysucké Nové Mesto (378,43 eur).

V tejto ekonomickej činnosti je priemerný mzdový rozdiel medzi pohlaviami 140 eur a mzda žien je vyššia v desiatich pozorovaných okresoch.

V porovnaní s priemernou nominálnou mesačnou mzdou v hospodárstve Slovenska je táto ekonomická činnosť vykazujúca nižšiu priemernú mesačnú mzdu v hodnote 595,68 eur a zaraďuje sa na 4. miesto v najnižšej priemernej mzde za ekonomické činnosti.

V umení, zábave a rekreácii sa významná časť ekonomicky aktívneho obyvateľstva sústreďuje v okrese Bratislava I (3413 EAO), kde sa nachádza ako v centre hlavného mesta najviac múzeí, galérií, divadiel a iných inštitúcií.

Mapa 16: Priemerná nominálna mesačná mzda v ostatných činnostiach (2009)

Zdroj: ŠÚ SR ; Vypracovala: Mária Burzová

Z celkového hľadiska najlepšie a najvyššie mzdy dosahujú zamestnanci v okresoch Slovenska pracujúci v oblasti informácií a komunikácií, finančných a poisťovacích službách a taktiež do tejto skupiny môžeme zaradiť aj odborné, vedecké a technické činnosti. Sú to oblasti hospodárstva, ktoré si vyžadujú vyššie vzdelanie a znalosti v týchto odboroch. A tiež je vysoký dopyt je po informatikoch v súčasnej dobe. Na druhej strane najnižšími mzdami, ktoré nedosahujú ani priemernú mzdu hospodárstva Slovenska je väčšina okresov, s výnimkou pár okresov, v oblasti pôdohospodárstva, činností v oblasti nehnuteľností, vzdelávania, zdravotníctva a sociálnej pomoci, činnosti v oblasti umenia, zábavy a rekreácie a ostatné činnosti.

Najhoršie vypovedajúcimi okresmi s podpriemernou mzdou vo väčšine ekonomických činností sú Nové Zámky (v 13 činnostiach podpriemerná mzda), Komárno, Zlaté Moravce, Bánovce nad Bebravou, Brezno, Spišská Nová Ves, Vranov nad Topľou (12 ekonomických činnostiach), Dunajská Streda, Levice, Topoľčany, Komárno,

Kežmarok a Michalovce (11 ekonomických činností). Extrémnym prípadom je okres Medzilaborce, v ktorom sa nadpriemerná mzda nenachádza ani v jednej ekonomickej činnosti. Podľa týchto zistení môžeme podotknúť, že nie len okresy východného Slovenska sú v priemerných mzdách podľa ekonomických činností depresívne, veľa okresov Podunajskej nížiny sa prejavuje nižšími mzdami v ekonomických činnostiach ako je priemerná mzda SR. Naopak okresy, v ktorých prevláda veľká časť ekonomických činností s nadpriemernou mzdou sú pochopiteľne Bratislavské okresy, najmä Bratislava I. (v 14 ekonomických činnostiach), Bratislava II., III. (12 ekonomických činností).

5 ZÁVER

Najväčší vplyv na nerovnosti v príjmoch majú nerovnosti v mzdách, ktoré sú významnou zložkou príjmu ekonomicky aktívneho obyvateľstva (Michálek, 2007). Rozdiely v príjmoch sú často spôsobované výškou vzdelania, vekom, dosiahnutou klasifikáciou, pracovnými skúsenosťami, ale aj diskrimináciou a v neposlednom rade pohlavím. Cieľom tejto práce bolo práve porovnanie mzdových nerovností v odvetviach ekonomických činností podľa novej štatistickej klasifikácie SK NACE Rev.2. Podľa údajov ŠÚ SR možno zhodnotiť, že rozdiely v priemerných mzdách jednotlivých ekonomických činností sú veľké. Najvyššie mzdy dosahujú pracovníci v oblasti informácií a komunikácií ako aj finančné a poisťovacie služby, ktoré sa stali atraktívnejšími zamestnaniami, vyžadujúce vyššie odborné vzdelanie v tejto oblasti. Najmenej odmeňovaní za prácu sú zamestnanci pracujúci v oblasti ubytovacích a stravovacích služieb, ktorých priemerné mzdy dosahujú len tretinu priemerných miezd predchádzajúcich spomínaných činností. V porovnaní s priemernou mzdou Slovenska sa polovičná časť ekonomických činností nachádza pod jej hranicou. Zaujímavejšie je však pozorovať mzdové nerovnosti v menších regiónoch. Najnižšie mzdy vypovedajú okresy východného a stredného Slovenska a západná časť krajiny (najmä Bratislavské regióny) sa vyznačuje vyššími mzdami. Avšak pod priemernou mzdou v jednotlivých ekonomických činnostiach sa nachádza aj veľká časť okresov Podunajskej nížiny. Bratislavské okresy sa vyznačujú najvyššími mzdami, ktoré sa nachádzajú nad celoslovenským priemerom, vo väčšine činností. Bratislava je centrom vysokoškolsky vzdelaných ľudí, hlavným mestom štátu a ponúka viacero možností uplatnenia sa a kariérneho vzostupu, čo vedie k vyšším odmenám za vykonanú prácu. Rozloženie mzdových nerovností v priestore v rámci okresov je spôsobené prítomnosťou významných podnikov, vzhľadom na dopravnú infraštruktúru, vzdelanostnú úroveň regiónu (dostupnosť vysokých škôl), historické skutočnosti, prítomnosť hraníc, najmä s Českou republikou a Rakúskom, atraktivita lokalít najmä v oblasti ubytovacích a rekreačných činnostiach, ktoré sú navštevované množstvom turistov.

Vo väčšine prípadov okrem výnimiek dosahujú vyššie mzdy muži. Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny s najväčšími rozdielmi v mzdách medzi mužom a ženou v rámci EÚ (Barošová, 2009b). Gender nerovnosti môžu byť spôsobené diskrimináciou, dosiahnutou výškou vzdelania, muži sú fyzicky zdatnejší, čo sa prejavuje najmä v odvetviach priemyslu, ženy sa skôr starajú o rodinu, domácnosť a deti a preto kariéra sa

posúva na vedľajšiu koľaj. Podľa §119 ods.3 Zákonníka práce, musia byť mzdové podmienky pre muža aj ženu rovnaké, bez akejkoľvek diskriminácie. Obe pohlavia majú právo na rovnakú mzdu. Tento rodový rozdiel, by sa mal, podľa prieskumov medzi obyvateľmi, neodkladne riešiť.

6 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BAJZÍKOVÁ, L. 2004. *Systémy odmeňovania*. 1.vyd. Bratislava : Ofprint, 2004. s. 125, 185-187. ISBN 80-89037-216-X

BALÁŽ, V. 2009. Rozdiely v príjmoch na Slovensku a vo svete : Majetok domácností a jeho štruktúra I. In *Časopis Investor*. [online]. 2009, č.5, s.32-34. Dostupné na internete: <<http://www.sevis.sk/blog/rozdiely-v-prijmoch-na-slovensku-a-vo-svete/>>. ISSN 1335-8235.

BAROŠOVÁ, M. – PERICHTOVÁ, B. 2007. Rodová rovnosť vo svete práce. In *Bulletin Rodina a práca*. [online]. 2007, č.5, 62s. Dostupné na internete: <http://www.sspr.gov.sk/texty/File/bulletin/Bulletin_05_07.pdf>. ISSN 1336-7153.

BAROŠOVÁ, M. 2008. Fungovanie a vývoj minimálnej mzdy v Slovenskej republike. In: *Odborný recenzovaný časopis Fórum sociální politiky*. [online]. 2008, roč.2, č.5, s.25-32 Dostupné na internete: <http://www.vupsv.cz/sites/File/forum_socialni_politiky/Casopis_FSP_5_2008.pdf >. ISSN 1802-5854.

BAROŠOVÁ, M. 2009a. *Rodový mzdový rozdiel na trhu práce*. [online]. Piešťany : Inštitút pre výskum práce a rodiny, 28.-29.5.2009. s. 17-21. Dostupné na internete: <http://www.sspr.gov.sk/texty/File/prezentacie/Barosova/Rodovy_mzdovy_rozdiel.pdf >.

BAROŠOVÁ, M. 2009b. *Rodová segregácia a rodový mzdový rozdiel na trhu práce*. [online]. Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2009. 15s. Dostupné na internete: <<http://www.sspr.gov.sk/texty/File/prezentacie/Barosova/Prispevok.pdf> >.

BOUKAL, P. 2009. *Principy odměňování závislé práce a funkce mzdy* : diplomová práca. Brno : Masarykova univerzita, 2009. s.13-16

FABIÁNOVÁ, E. a kol. 2008. *Pravidlá dobrej praxe* : Pracovné podmienky a rodová rovnosť. Bratislava : Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2008. 60 s. ISBN 978-80-7138-128-0

FILADELFIOVÁ, J. 2007. Rodová priepasť : Čo ne(hovoria) štatistiky a výskumné dáta o odmeňovaní žien a mužov. In Cviková, J. (ed.) : *Aká práca, taká pláca? Aspekty rodovej nerovnosti v odmeňovaní*. 1.vyd. Bratislava : ASPEKT, 2007. s. 13-45. ISBN 978-80-85549-76-8.

HANZELOVA, E. 2007. Non-standard employment in the Slovak Republic. In *Bulletin Rodina a práca*. [online]. 2007, no. 6, p. 49-72. Dostupné na internete: <http://www.sspr.gov.sk/texty/File/bulletin/bulletin_06_07.pdf>. ISSN 1336-7153.

KÁRÁSZ, P. 2004. *Základné makroekonomické súvislosti mzdového vývoja v ekonomike Slovenska do roku 2008*. [online]. Bratislava : Friedrich ebert stiftung, 2004. s. 4. Dostupné na internete: <<http://library.fes.de/pdf-files/bueros/slowakei/04224.pdf>>.

LISÝ, J. a kol. 2005. *Ekonomía v novej ekonomike*. 2. vyd. Bratislava : IURA EDITION, 2005. s. 269-277, 434. ISBN 978-80-8078-164-4.

LUKÁČIKOVÁ, A., SZOMOLÁNYI, K., LUKÁČIK, M. 2005. Modelovanie vývoja miezd. In *Manažment v teórii a praxi*. [online]. 2005, roč. 1, č.2, s.66-76. Dostupné na internete: <<http://casopisy.euke.sk/mtp/clanky/2-2005/lukacikova.pdf>>. ISSN 1336-7137.

MICHÁLEK, A. 2007. Regionálne mzdové nerovnosti na Slovensku. In *Geografický časopis*. ISSN 0016-7193, 2007, roč.59, č.2, s.181-207.

MICHNIAK, D. 2005. Niektoré priestorové aspekty dochádzky za prácou na Slovensku v roku 2001 na úrovni okresov. In *Geografický časopis*. ISSN 0016-7193, 2005, roč. 57, č.3, s. 207-227

PRIBIŠOVÁ, S. 2008. Bariéry ženskej kariéry. In *ETrend*. [online]. 2008-04-07. Dostupné na internete: <<http://podnikanie.etrend.sk/podnikanie-riadenie/bariery-zenskej-kariery.html>>.

RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2003. *Teória a politika zamestnanosti*. Bratislava : EKONÓM, 2003. s.181. ISBN 80-225-1757-7.

RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2009. *Trh práce a politika zamestnanosti*. Bratislava : EKONÓM, 2009. s. 40-51. ISBN 978-80-225-2878-8.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. August 2007. OPERAČNÝ PROGRAM: *Zamestnanosť a sociálna inklúzia*. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.sia.gov.sk/files/1197374821.pdf?PHPSESSID=2921e1f205de9edf49173b7d3ddc1fb6>>

Zákon č. 348 / 2007 Z. z. z 28. júna 2007, Ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311 / 2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú iné zákony

Iné zdroje:

<http://www.cista-mzda.info/> [cit. 2011-02-12]

<http://www.euroekonom.sk/manazment/personalny-manazment/mzdove-formy/> [cit. 2011-02-16]

http://ec.europa.eu/slovensko/news/rozdiely_v_odmenovani_medzi_zenami_a_muzmi_sk.htm [cit. 2010-12-13]

<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=15854> [cit. 2011-01-15]

<<http://www.infostat.sk/ELIS/RES/okec.html>> [cit. 2011-03-11]

<<http://www.infostat.sk/ELIS/RES/okecnace.html#a>> [cit. 2011-03-11]

ŠÚ SR. Databáza Slovstat. Bratislava (Štatistický úrad SR) [online].

<http://www.statistics.sk/pls/elisw/objekt.send?uic=2828&m_sso=2&m_so=15&ic=39>

ŠÚ SR. 2007. *Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev.2*. [cit. 2011.02.25].

<www.colnasprava.sk/wps/PA_1_0_9D/OpenFile/f_orgnace2007metodika_07.pdf?docID=SazkKaXVfc317EKrXEahTDDIF4>

ŠÚ SR. 2008-05-13. *NACE Rev.2, základné usmernenia*. [cit. 2011-02-24].

<http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_200/Klasifikacie/Zakladne-usmernenia.rtf>

ŠÚ SR. 2009-03-16. *Nová klasifikácia ekonomických činností SK NACE*. [cit. 2011-03-2].

<<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=15805>>

ŠÚ SR. *Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností OKEČ Rev.1.1*. [cit. 2011-03-5].

<portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_200/Klasifikacie/okec_metod.rtf>

Štatistický úrad Slovenskej republiky. *Zamestnanci a mzdové prostriedky za rok 2009 podľa SK NACE za okresy*.